

yazısının hülâsası:

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 959-95/1

- X 1. Konservatuar temsil kısmına sınavla seçilen talebenin son yoklamalarının, mümkünse Ankaraya muvasalatına kadar tehiri.
- X 2. Opera kısmı için derhal temini icabeden en mübrem vesait:
  - a) 2-3 adet, sinhat ve akustik bakımından derse elverişli sınıf,
  - b) 1 adet temrin sahnesi (Muayyen bir zaman için. Halkevi sahnesi de olabilir),
  - c) Talebeye spor ve jimnastik yapma imkânlarının verilmesi,
  - d) Lüzumu kadar öğretmen.
- X 3. Evvelce tavsiye ettiği Fonetik nocası gelemeyecekmiş. Bu nocanın yerine munasib bir öğretmen intinabı hususunda bakanlıkca kendisine salâhiyet verildiği takdirde, bu iş için iyi bir uzman buluncaya kadar, yani 1. Kânunüvvel.936 tarihine kadar teğrisata başlanmamasını istiyor.
- X 4. Bütün bu işlerin tanziminde, 1. Kânunüvvel.936 tarihine kadar sırf kendi mesuliyeti altında bilfiil deruhde ve organize etmek istediği cinetler:
  - a) Tedris heyetinin tesbiti,
  - b) Salâhiyet derecelerinin tamamen tayini,
  - c) Ana hatların tesbiti,
  - d) Öğretmenlerin, dersler hakkında ihzar ve tenvir, (Öğretmen miktarı hakkında raporun 9-10 uncu sayfalarına müracaat).
- X 5. Temsil kısmına ilk ders senesi için Avrupadan angaje edilmelerini istediği uzmanlar:
  - a) Fonetik uzmanı,
  - b) Vücut artistliği uzmanı (Bu iş için yalnız 3-4 ay müddetle ayda asgari 275 T.L. ücretle Herbert Laeppché isiminde bir uzman tavsiye ediyor. Bu uzman 4 ay içinde bu iş için ayrıca bir Türk öğretmeni de yetiştirecektir. rapor, sayfa: 9-19).
- X 6. Raporun 9-10 uncu sayfasında zikredilen Türk öğretmenlerin, tayin edilip edilmediklerinin kendisine bildirilmesini istiyor.
- X 7. İsviçrede ikamet ettiği için, para kurundan mutazarır olmaması için, her ay aylığından 500 liralık İsviçre frankını, İsviçre Bankasına tevdi etmeğe mazun olduğuna, ve her ay 1000 liralık ücretinin tahakkukunda bu günki dolar kursunun esas itibar edilceğine dair kontrata bir madde ilâvesini istiyor.
- X 8. 3 aylık angajmanının yarısını şimdi, yarısını da Şubat ve Mart aylarında, Prof. Hindemith Ankarada iken kullanmak istiyor (Harcırah?). Çünkü arada Viyana Operasının bir angajmanını kabul etmek niyetindedir.
- X 9. Yukarda zikredilen maddelerin en mühim ve müstacel olanlarının süratle cavabını bekliyor.

Türkiye'de bulunabileceği dört ayın ,20 Eylül'den 20 İnciteşrine ve 15 İkincikânundan 15 Marta kadar olmak üzere iki devreye ayrılmasına istiyor¹⁾ 1938 te bütçe darlığı yüzünden ancak iki ay getirilebilmiş(28Eylül 1938. tarih ve 4/3584 sayılı yazı)ve kendisiyle 20 Birinciteşrinde gelip 20 Birincikânunda dönmek üzere bir kontrat yapılmıştır.Fakat ancak 2.I.1938 de işe başlayabilmiştir(Orkestra,24.I.38 ve II4I sayılı yazı).Sonra 1939 yılında tekrar gelmiş ve 24.2.1939 da işe başlayarak dört ay kalmıştır²⁾.Qynı sene imzalanan bir kontratla Ebert,25 Birinciteşrin 1939 dan 1940 Mayıs.Somuna kadar,aynı şartlar içinde burada alıkonulmuştur.Ebert'in bu son uzun faaliyet devresi 28 Haziren 1940 ta imzalanan son kontratla iki yıl daha uzatılmış bulunuyor.

Konservatuvarın temsil şubesinin gösterdiği inkişafa müvazı olarak Ebert'e verilen vazife ve selahiyetler de artmıştır.Nitekim bu son kontrat"Maarif Vekilli inin bilumum Tiyatro ve opera işle i uzmanlığına atanmış olan Ebertin "Ankara Devlet Konservatuvarının tiyatro ve opera organizasyonunu ikmal ve tedrisatını idare ve Devlet Konservatuvarı tatbikat sahnesi temsil ve opera faaliyetine müteallik bilumum teknik işlerini idare etmek ve tatbikat sahnesinin mes'ul şefliğini ifa etmek " vazifelerini üzerine aldığı bildirilmektedir.

İlk Talebeler.-Temsil kısmının ilk kız talebesi,Musiki Muallim Mektebi'nden nakledilen 64 M^Uazzez Yücesoy ve 126 Melek Saltıkalp'tır.Bunlar bu sene Konservatuvarı muvaffakiyetle bitirerek diploma almışlardır.Hindemit'in raporunda bildirdiği 8 temsil talebesinden diğerleri opera için seçilmiş olacaklardır.Erkek talebe daha sonra alınmış olup Konservatuvar ilk açıldığı zaman operada 5 kız,7 erkek(çoğu Musiki Muallim Mektebinden),tiyatro şubesinde de 3 kız ve 8 erkek vardı(30 İnciteşrin,Ebert'in içtims zabıtları)bunlar 36 namzedin içinden seçilmişlerdir.

Ebert,5 Birinciteşrin 1936 da yapıldığı bildirilen (25 VI.1936 tarihile Ebert'e yazılan mektup)ilk kabul imtihanında bulunmamış ve sonradan bunların bir elemeye tabi tutulması lüzumu da hasıl olmuştur.

1936-1937 yılında tiyatro talebesi 5 kız ve 11 erkekten³⁾ ibaretti.Bilhas-sa kız talebe bulmakta çok güçlük çekilmekte idi.Bu ders yılında 29 İkincikânunda Ankarada ve 10 Şubatta İstanbulda yeniden imtihan açılmıştır.⁴⁾ Bu imtihanlarda 60 kadar istekli çıkmıştır,aralarında bir tek kız yoktur.Konservatuvar hakkında bazı notlar ihtiva eden ve yukardaki tarih ve rekamları

-
- 1)Amerikadan aldığı bir davet üzerine bu tarihin değiştirilmesi imkânının aranmasını rica ettiği gibibu seyshatinin sonradan geri kalmadile Ankaraya gelme tarihi bir defa daha değişmiştir.
  - 2)Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğü'nün 15 Nisan 1939 tarih ve 10121/22 sayılı yazısı ile 9.IV.1939 tarih ve 2/10175 sayılı İcra Vekilleri heyeti kararında böyle?Halbuki kontratta 24.II.1939 dan itibaren iki ay deye yazılı.
  - 3)Ulus,13 Mart 1937
  - 4)30 Birinciteşrin 1936 da,BCevat Dursunoğlu,Cevat Memduh Altar,Muhsin Ertuğrul,Rauf Fener,Reşat Nurî Güntekin,Necil Kâzım Akses,Bedrettin Tuncel,Züçkmeyer,Ebert ve Bayan Adler 'in aktettikleri içtimede Ebert tam propaganda yapılmadığı için az istekli çıktığını söylemiş,Reşat Nuri Güntekin bunu tesdik ederek bu birinci sene içinde mütemadi kabul imtihanları yapılmasını teklif etmiş ve propaganda işini üzerine almıştır.

Türkiye'de bulunabileceği dört ayın ,20 Eylül'den 20 İKinciteşrine ve 15 İkincikânundan 15 Marta kadar olmak üzere iki devreye ayrılmasını istiyor¹⁾ 1938 te bütçe darlığı yüzünden ancak iki ay getirtilebilmiş(28Eylül 1938. tarih ve 4/3584 sayılı yazı)ve kendisile 20 Birinciteşrinde gelip 20 Birincikânunda dönmek üzere bir kontrat yapılmıştır.Fakat ancak 2.I.1938 de işe başlayabilmiştir(Orkestra,24.I.38 ve II4I sayılı yazı).Sonra 1939 yılında tekrar gelmiş ve 24.2.1939 da işe başlayarak dört ay kalmıştır²⁾.Aynı sene imzalanan bir kontratla Ebert,25 Birinciteşrin 1939 dan 1940 Mayıs.Somuna kadar,aynı şartlar içinde burada alıkonulmuştur.Ebert'in bu son uzun faaliyet devresi 28 Haziran 1940 ta imzalanan son kontratla iki yıl daha uzatılmış bulunuyor.

Konservatuvarın temsil şubesinin gösterdiği inkişafa müvazı olarak Ebert'e verilen vazife ve selahiyetler de artmıştır.Nitekim bu son kontrat"Maarif Vekilliğinin bilûmum Tiyatro ve opera işleri uzmanlığına atanmış olan Ebert'in "Ankara Devlet Konservatuvarının tiyatro ve opera organizasyonunu ikmal ve tedrisatını idare ve Devlet Konservatuvarı tabkikat sahnesi temsil ve opera faaliyetine müteallik bilûmum teknik işlerini idare etmek ve tabkikat sahnesinin mes'ul şefliğini ifa etmek " vazifelerini üzerine aldığı bildirilmektedir.

İlk Talebeler.-Temsil kısmının ilk kız talebesi,Musiki Muallim Mektebi'nden nakledilen 64 Müazzez Yücesoy ve 126 Melek Saltıkalp'tir.Bunlar bu sene Konservatuvarı muvaffakiyetle bitirerek diplôma almışlardır.Hindemit'in raporunda bildirdiği 9 temsil talebesinden diğerleri opera için seçilmiş olacaktırlar.Erkek talebe daha sonra alınmış olup Konservatuvar ilk açıldığı şaman operada 5 kız,7 erkek(çoğu Musiki Muallim Mektebinden),tiyatro şubesinde de 3 kız ve 8 erkek vardı(30 İkinciteşrin,Ebert'in içtima zabıtları)bunlar 36 namzedin içinden seçilmişlerdir.

Ebert,5 Birinciteşrin 1936 da yapıldığı bildirilen (25.VI.1936 tarihile Ebert'e yazılan mektup)ilk kabul imtihanında bulunmamış ve sonradan bunların bir elemeye tabi tutulması lüzumu da hasıl olmuştur.

1936-1937 yılında tiyatro talebesi 5 kız ve 11 erkekten³⁾ ibaretti.Bilhas-sa kız talebe bulmakta çok güçlük çekilmekte idi.Bu ders yılında 29 İkincikânunda Ankarada ve 10 Şubatta İstanbulda yeniden imtihan açılmıştır.⁴⁾ Bu imtihanlarda 60 kadar istekli çıkmıştır,aralarında bir tek kız yoktur.Konservatuvar hakkında bazı notlar ihtiva eden ve yukardaki tarih ve rakamları

1)Cumhuriyet,29 İkincikânın 1937.

2)1938 senesi içinde Vekalet Valiliklere bir tamim göndererek Devlet Konservatuvarının Musiki kısmına(teganni,orkestra aletleri,piyano,bestekârlık) enaz ilkokulu bitirmiş olmak şartile kız ve erkek parasız yatılı talebe alınacağını (26.III.1938 tarih ve 10232/4)ve Maarif Müdürlüklerine gönder-timinde de okulun temsil ve opera bölümlerine lise ve Öğretmen Okulu mezun-ları arasında yapılacak seçim sınavında kazananların talebe olarak alınacak-larını,temsil bölümünde tahsil müddetinin 3 ve opera bölümünün lise 5 sene olduğunu ve mezunlarının yüksek okul mezunu sayılacaklarına bildirmiştir (5.IV.1938 tarih ve 10232/2 sayılı) 1936 senesinde müessesenin tiyatro,opera vesaîr şubelerine matlup miktarda talebe gelmemesi ,müessesenin gayesinin, müadletinin ve mahiyetinin henüz kamun ve talimatname gibi müeyyedelerle tesbit edilmemiş olmasından ve mezunlara müstakbel mesai şekillerini gösteren kamun müeyyedelerin henüz mevcut bulunmamasından dolayı idi.Maarif Vekilliği tezdübeye istinat etmeyen kamun ve talimatı evvela kabul ve bilâ-hare tadil veya lağvetmektense bir kaç senelik tecrübenin kazandıracağı , başka bir kamun ve talimatname yapılmasını düşünüyordu.Nitekim böyle de oldu Binensaleyh Valilere, Maarif Müdürlüklerine, lise ve orta mektep müdürlüklerine yapılan tamim de bu yolda pek o kadar müsbet bir netice vermemiş, talebenin kalitesi en ziyade bu günkü kamun ve talimatnamenin kabulü ve neşri tarihlerinden itibaren yükselmiştir.

3)Bu tarihten bir çok noktealarında uzun zaman bu işlerin tedvirinde resmen vazifedar biri sıfatile beni tenvir ve ikaz etmek lütfunda bulunan Cevat Memduh Altar'ın söylediğine göre, Tiyatro mütehasşısı Profesör Ebert'in ilk Türk tiyatrd mütehasşısı ile mülâkâtı, Raşit Rıza ile olmuştur.Teftiş heyeti Reisinin odasında olan bu ilk mülâkatta Bay Raşit Rıza, Profesör Ebert'e Türk tiyatrosunun tarihini hülâsa, Ahmet Vefik Paşa'nın Bursada fesulyecian trupu ile olan çalışmalarını izah etmiş ,türk tiyatrosunun belli başlı noksenları arasına, Ermeni aktörleri ve kültürsüz oyunvuların rollerini la-yikile ezberleyemedikleri için"tulust"sokmuş olduklarını söylemiştir.

1) Cumhuriyet, 29. İKincikânun. 1937.

2) 1938 senesi içinde vekâlet valiliklere bir tamim göndererek Devlet Konservatuvarının musiki kısmına (teganni, Orkestra aletleri, piyano, bestekârlık) en az ilk okulu bitirmiş olmak şartıyla kız ve erkek parasız yatılı talebe alınacağını (26. III. 1938 tarih ve 10232/4) ve Maarif müdürlüklerine gönderilen tamimde de okulun temsil ve opera bölümlerine Lise ve Öğretmen okulu mezunları arasında yapılacak seçim sınavında kazananların talebe olarak alınacaklarını, temsil bölümünün tahsil müddetinin 3 ve opera bölümünün lise 5 sene olduğunu ve mezunlarının yüksek okul mezunu sayılacaklarını bildirmiştir.

(5. IV. 1938 tarih ve 10232/2 sayılı) 1936 senesinde müessesenin tiyatro, opera vesair şubelerine matlup miktarda talebe gelmemesi, müessesenin gayesinin, muadletinin ve mahiyetinin henüz kanun^{un} ve talimatname gibi müeyyedelerle tesbit edilmemiş olmasından ve mezunlara müstakbel mesai şekillerini gösteren kanunî müeyyedelerin henüz mevcut bulunmamasından dolayı idi. Maarif vekilliği tecrube-ye istinad etmeyen kanun ve talimatı evvelâ kabul bilâhare tadil veya lâğvetmektense bir kaç senelik tecrubenin kazandıracağı, başka bir kanun ve talimatname yapılmasını düşünüyordu. Nitekim böyle de oldu. Binaenaleyh valilere, Maarif Müdürlüklerine, Lise ve Orta mektep Müdürlüklerine yapılan tamimde bu yolda pek o kadar müsbet bir netice vermemiş, talebenin kalitesi en ziyade bu günkü kanun ve talimatnamenin kabulü ve neşri tarihlerinden itibaren yükseltilmiştir.

3) Bu tarihçenin bir çok noktalarında uzun zaman bu işlerin tetvirinde resmen vazifedar birisi sıfatıyla beni tenvir ve ikaz etmek lütfunda bulunan Cevat Memduh Altar'ın söylediğine göre, Tiyatro mütehassısı Profesör Ebert'in ilk Türk Tiyatro mütehassısı ile mülakatı, Raşit Rıza ile olmuştur. Teftiş heyeti Reisinin odasında olan bu ilk mülakatta Bay Raşit Rıza, Prof. Ebert'e Türk Tiyatrosunun tarihini hülâsa, Ahmet Vefik paşanın Bursa da Fasulyeciyan trupu ile olan çalışmalarını izah etmiş, Türk tiyatrosunun belli başlı noksanları arasına Ermeni aktörleri ve kültürsüz oyunların rollerini lâyıkile ezberleyemedikleri için "tuluat" sokmuş olduklarını söylemiştir.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 098-95/1

Kösemihal, bu basılmamış eserinden faydalanmamı kolaylaştırmıştır.
Hepsine ayrı ayrı ve candan teşekkürlerimi tekrarlarım.

Orhan Şaik Gökyay

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 058-95/1

Prof. Dr. J. Markın İstanbul Valiliğine
verdiği raporun hüâsası

1 - (İyi millî musiki ile iştigal'in) ruhî ahlakî, iktisadî ve millî hudutlar haricinde yaptığı propaganda tesirleri.

.....

2 - Türkiye şu sebeplerden dolayı ilerde bir musiki memleketi olarak büyük bir rol oynamaya namzettir.

A - Türkler Karakteristik bir halk ve sanat musikisine maliktiler.

B - Türk halkının musiki tahâlükü vardır.

C - Avrupada okuyan Türk bestekârları kayda şayan eserler vücuda getirmişlerdir.

D - Türk Musiki Harici tesirlerden azada kalmıştır. Fakat çok seslilikten de mahrum bırakılmıştır.

(Musikisini ilerletmek tasarrurunda bulunan bir hükümet evvelâ kendine şu suali sormalıdır. Semeredar neticeye götürececek yollar hangisidir.)

Bir memlekette musikiyi teşvik için iki ana yol vardır.

- 1 - Musikiyi himaye ve teşvik eden kanunlar, ta'imatname'ler, emirler
- 2 - Musiki müesseseleri tesis etmek

Hüâsatan şu tekliflerde bulunuyorum.

Musiki hocaları (Resmî, hususî) faaliyetlerini Belediye dairesine ihbar ve tahsil vesikalarını ibraz edeceklerdir.

Kifayetsiz hocalar ya tetrisattan men veya faaliyetleri tahdit edilecektir. Fena hocalardan kurulan talebe konservatuvara koşacaktır.

Musiki muallimi meslekî vasıfları yanında pedagojik evsafında haiz olmalıdır.

Orta mekteplerde musiki terisatı genişletilmeli ve ciddileştirilmelidir.

Belki Vali şehir meclisinde se'âhiyettar ve ^{kimselelerden} maarif vekâletinin bir murahtasından ve konservatuvardan seçilmiş hocalardan mürekkep bir komisyonda bu işleri teferruatile tesbit ve bir ta'imatla inkişafını temin lüzumunu hissedeceklerdir.

Propaganda

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 058-95/2

Istanbul şehri coğrafi vaziyeti itibarile çok müsait bir mevki-
de bulunuyor, şarktan garba geçit vermesi her taraftan istifade ede-
rek fevkalâde inkişafa sebep olabilir. Bilhassa musiki cihetinden Türk
musikisi işlenmeye çok müsaittir. Bu güne kadar şayanı hayret derece-
de çok az iş yapılmıştır. Garp musikisi ile türk musikisinin millî
vasfını yok etmek çok hatalı olur. Milliyet olmadıkça büyük sanat
yoktur. Vatan toprağına vatan elhanına rabıta mutlak lâzımdır. Yoksa
güzel sanat kıymetsiz ve kansız bir sanat haline düşer. Istanbuldan
geçen artistlerin -Halk a'akadar olmuyor- gibi şikâyetleri biraz da
maicibi memnuniyettir. Bu istanbul'un tammaiyile Avrupalılaştığını
kendi hususî sanatını kaybetmediğini isbat eder. Millî hususiyete za-
rar vermemek şartile Avrupa musiki tekniğini halka ma'ederek bir mu-
siki propagandası yapılmalıdır. Millî musikilerini Avrupa sanatlarına
ilhak etmek millî Türk musikîsinin işidir. Bu gayenin istih-
sali için Konservatuvarı ona göre ıslah etmek lâzımdır.

Konservatuvarın faydaları

İyi Musiki propagandacısıdır. Halkı terbiye eder, sanat a'aka-
sını çoğaltır. Halk arasına musiki idealistlerini sokar. İstidatların
keşif ve inkişafına sebep olur.

Orkestra: faydaları

Konservatuvar binasında bir de tiyatro yapılması
Ciddî musiki müesseselerinin vergileri indirilmeli

Ses'li sinema ve bar'lara küçük bir vergi koyarak ciddi musiki ile
iştigal eden müesseselere varidat bulmalı.

Yeni inkişafa başlamış olan bir mem'eket için çok teh'ikeli olan
dans musikisinin revaç bulduğu yerlere büyük vergi koymak yerinde
bir tedbir olur. Böyle mahallerin yeniden açılmasında dikkatli hare-
ket etmek lâzımdır.

Musiki faaliyetlerini mükâfatlandırma'dır.

Hocalara unvan verilmeli, lâyük bir muallim icabında profesör unvanını
almalıdır.

Musiki içtimalarına gazetecileri-de davet etmeli.

Radyoya fazla kıymet ve ehemmiyet verme'dir.

Bu günkü Konservatuvar binası genişletilmelidir. Tiyatro dersi konulmalıdır. (Bu dersin hocalığına liyakati İstanbul'da temsil ettirdiği operetlerden anlaşılın Rejisör Ertuğrul Muhsin getirilmelidir.) Râtmik, dans dersleri konmalı, erkekler için erkek bir teganni hocası tayin edilmelidir.

Musiki tarihi ve Türk musikisi için Hasan Ferid'i Teklif ediyorum. (Türk musikisinin tarihi, tekniği ve hususiyeti dersine devam eden talebe imtihana girmeyecek fakat devam ettiklerini muallimⁱⁿ imzasıyla ispat etmeğe mecbur tutulacaklardır.

Konservatuvar

Her devlet, her hükümet, her teşkilat mevcut şeraite tetabuk etmelidir Avrupa zihniyeti ve bütün dersleriyle bir konservatuvar tesisi pek hatalı olur. Mektebin heyeti umumiyesi mahdut yüksek istidatlar için değil, adedi çok olan orta derecede istidatlara göre tensik edilecektir. Bunun içindir ki avrupa musikisinin en yüksek faaliyet sahasını talebeden hemen isteyemeyiz.

İstanbulda, opera yoktur; mantazam konser veren orkestra yoktur, solist celbeden acenta yoktur; bu sebeplerden dolayı İstanbul konservatuvarı bu eksikleri mümkün merteye tamamlanmalıdır.

(İstanbul konservatuvarı eski türk musikisini, halkın hususiyetlerini kaybettirmeyecek derecede, ve yeni türk sanatında muhafaza edilecek derecede kale almaya mecburdur)

Her millet halk sanatına en sıkı rabitalarla bağlıdır. İstanbulda avrupa numunesine göre konservatuvar yapmak memleket musikisini tecahül ve ihmal etmek büyük hatadır. Musiki bir milletin ruhunun lisanıdır. Onun içindir ki türkün musiki terbiyesini sırf avrupa olarak temsil etmek tehlikelidir. Müessesenin başında sanat müdürü değil bir idare adamı vardır. Musikişinas bir müdür gelinceye kadar ilmi işler için muallimlerden mürekkep bir müşavir heyete ihtiyaç vardır. Muallimler arasında mertebe farkı olmalıdır. Avrupada yüksek tahsil yapmış veya memleketten otoritesini tasdik ettirmiş bir muallim ile bu şeraiti haiz olmıyan diğer bir muallim bir tutulmamalıdır. Ders saatleri ve maaşlarda fark bulunmalıdır. Hocalar günde dört saatten fazla ders okutmamalıdır. Avrupa müesseselerinde tatbiki kabil olan şeyler buradada yapılmalıdır. Talebe ve fena şekilde yüksek eserler çaldırmaya çalışmaktansa orta derecede eserleri iyi çaldırmaya gayret etmelidir. Hocalar sazda ve tegannide bir parçayı evvela kendileri çalmalı ve söylemelidirler. İki üç haftada bir hocalar ve talebeler tarafından konserler verilmelidir. Bu konserleri daha büyük bir mektep salonunda vermeli ve talebe velilerini da-

vet etmelidir. Sene sonunda konserlerin programını belediyeye tasdik ettirmektedir. Bununla hangi hoca talebesini umuma daha çok arzettiği anlaşılacaktır.

Ders müfredatı

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 099-95/2

Ders müfredatını muallimler yapacaktır.

Tahsil devreleri

1-Başlangıç

2-Tekmül

Ders müfredatını ve hudutlarını müşavir heyet tayin edecektir. Talebe bir sınıfta kalabilir, veya bir sene atlayabilir. İmtihanlar ;

1-Mektebe girerken

2-Girdikten iki sene sonra

3-Tekemmül devresine giriş

4-Kıntfol

5-Çıkış

1-Sınıf atlama imtihanı :

Konservatuvar müdürünün vazifesi...

Konservatuvar kâtibinin vazifesi...

Müşavir heyetin vazifesi.....

(Müşavir heyetin azası vali tarafından tayin edilir, müddeti birsenedir. Muallimler iki zümredir. 1-Başlangıç devresi muallimleri 2-tekemül devresi muallimleri.)

Diğer bir tasnif 1 - Yarım meşgul muallimler 2- Tam meşgul muallimler

Her muallim ayda en az bir konser verecektir. Keza talebe dahi

Talebe haftada en az iki gün mektebe devam edecektir.

Ders esnasında muallimin sigara içmesi yasaktır.

İmtihan komisyonu aza'arı

1 - Esas ders hocası 2- O şubede tekemül devresi hocaları nazariyat talebesi piyano, tarih dersleri, saz talebesi nazariyat, tarih, piyano dersleri görürler.

Kütüphane tesisi lâzımdır.

Her talebe haftada en az kırk dakika ders görmelidir.

Hocaların ücretleri, ders plânları müşavir heyetin muvafakatile tayin ve tesbit olunur.

Talebe yardımcı derslerden de imtihan verecektir. (Piyano, oda musikisi yaylı sazlar ansambılı.

Şehir Bandosu

Yaylı sazlar Orkestrası

Yüksek Evsafı Haiz Bir muallim ilk devrede de ders verse yine yüksek

addedilip ona göre para alınmalıdır.

Kontrol imtihanında talebe hem etüt hem parça çalacaktır.

Memorandum(Muhtıra)

^
Türkiye musiki terbiyesi inkilabına dair
mukaddime

Aşağıdaki izahat mükemmellik iddiasında değildir. Daha esaslı tekliflerde bulunabilmek ve münferit tedbirlerle bunların irtibatlarını bil'amel inkişaf ettirmek için, bu günkü umumî vaziyetin yerinde tetkiki icap eder. Fakat herşeyden evvel hükümetin arzuları, mukadderatları birbirlerine çok yakından bağlı olan radyo ve musiki terbiyesinin şekillendirilmesi ile bir inkilabın muvakkat vüs'ati üzerinde toplanmaktadır. Bu eserimiz toplu bir şekilde alelûmum musiki terbiyesi ile radyo sisteminin esas meselelerini ele almaktadır; bunun için yapılacak olan inkilabın ideal bir temeli olarak pek alâ kabul edebilir. Bizzat aslı türk olan müellif, musikinin bir çok sahalarındaki yirmi senelik muvaffakiyetli çalışmalarının muhassalasını ve avrupanın bütün memleketlerinden toplanmış tecrübelerini böylece emre amade bulundurmaktadır.

Paris, 5. teşrinisani. 1934 Lilo Amer

Musikinin kıymetine dair

Şüphesiz ki bütün sanatlar arasında musiki, umumî kolaylığı sayesinde, en çok yayılmış bulunandır. Hiçbir memleket, hiçbir halk, müziğin ifade haline geldiği münferit şekiller birbirlerine nazaran nekadar başka olurlarsa olsunlar, musikiden müstagni kalamaz. Musikide insanın alelade hislerin üstüne doğru bir temayülü daha , daha yüksek mevcudiyetlere doğru biraraştırma^{sı} yani maddi ihtiyaçlar için olan çetin kavgaya karşı bir müvazenesi^{si} vücut bulmaktadır. Musiki ile teveggül şüphesiz ki insan

karakteri ve ahlakî üzerinde asilleştirici bir tesir yapmaktadır. Birçokları meyanında Rousseau ve Humboldt, beşeriyetin bu iki en büyük ~~terbiyecisi~~ ^{terbiyecisi} musikinin bu paha biçilmez tesirini takdir ediyorlar ve ona insanların ve halkların manevî hayatında mütemayiz bir mevki veriyorlardı. Ruhların başka suretle kavranması imkânı olmayan tevettürleri ve boşalmaları en saf şekilde bu sanat ile ifade edilmektedir; Bunun için musikiye aşına adamın alâmetleri derunî hayattaki ahenk, ve yükselmiş bir düşünüş tarzıdır. Çok büyük bedenî ve fikrî gayretler devri olan devrimizde musiki ile uğraşmak, insanın yer yüzündeki mevkiini lâyükile doldurabilmesi için lâzım olan derunî muvazeneği temin için en iyi vasıtaadır. Musikinin bir lüks ve bazı fertlerin imtiyazı olmayıp içlerinde biraz yüksek ruh kıymetleri taşıyan bütün insanların müsterek malı olduğunu her zaman kayıt ve işaret etmek hiç de fazla olmaz.

İptidaî şekilde musiki bütün dünyada mevcut ise de, bu sanatı tekamül ettirmek, yeni formlar aramak, ve ifade vasıtalarını değiştirmek, devri olarak muhtelif kültür muhitlerine münhasır kalmıştır. Kuvvetli, ehemmiyetli ve içtimaî bir halk teşkilatlandırılmasının hemen hemen daima musiki hayatında bir hamleyi ve sanat vasıtalarının yeniden teşkilini/ tarih göstermektedir. Bundan da musikinin cemiyet yapan kuvvetlerin en mühim, en asillerinden biri olduğu meydana çıkar. Musikinin tesiri alemşumul, ve zaman mekân hudutlarının fevkindeir.

Musikinin terbiye ve tamimine gayret etmek ve bu yolda icap ederse fedakârlıklarda bulunmak, hükmeden ve rehberlik eden tabakalarının en kibar vazifelerinden biridir

Bir sami kütlesi kütlesi teşkili ve neşrî tamim

Önümüzdeki musiki inkilabının en mühim vazifelerinden biri geniş sahalı bir musikidir.

İçinde bulunduğumuz devirde orta ve garp avrupası musikisi hakimdir, netekim tarihin eski devirlerinde de ön asya, daha eski devirlerde de Çin musikisi hakim ~~isiler~~ isiler.

Bizim musikimizin mütenevvi ve mufassal oluşuna rağmen, halkın bir çok tabakalarının bu musiki için kazanılması işinin yalnız bir terbiye meselesi olduğu isbat edilmiş bir şeydir. Mamafih daha çocukluk yaşlarında ve icap eden şekilde başlaması lâzım olan bu terbiye muayyen bir zamana muhtaçtır. Ve sarfedilen emek ve masrafın ancak senelerden sonra verimli olabileceğini kaydetmek

lâzımdır. Bir musiki hayatının kurulması organik olarak yapılmalı ve halkın millî karakteri ile kendine mahsus kabiliyetleri nazarı dikkate alınmalıdır.

Usuller ve tecrübeler, teknik manada aynen alınmalar bile dışdan bir taklit yapılmayıp mevcut vaziyete uyar şekilde tatbik ve tadil edilmelidirler. Sanat yalnız temsili bir şey olmayıp her şeyden evvel yaratıcı bir şeydir. Bunun için inorganique ve bir cepheli bir tesir yapmamalıdır.

Umumî musiki terbiyesi olan bir sami kütlesinin teşkilini hedef almalıdır. Bu kütle olmadıktan sonra bir memleketin musiki hayatının uzun müddet hayatiyeti olamaz. Bu lâzım ve umumî terbiye için, Almanyada çocukları ve yarı yetişmişleri büyük bir muvaffakiyetle içine alan "halk musiki hareketi= Laienmusik Bemegunz" pek muvafık istinat noktaları ~~xxx~~ arzetmektedirler. Bu teşkilat her usluptan kolay ve çok kolay bir çok müzik parçaları neşretmiştir, ki bunlar kolay anlaşılır olmakla beraber yalnız kıymetli parçalardan ibarettirler ve halkın sesli ve aletli faaliyetleri için en münasip vasıtalarlardır. Daha erkenden iyi bir musiki zevki ile yetiştirilen gençlik bilâhara anlayışlı sami kütlesini vücade getirirki, bunlar için de konserleri, tiyatroları ziyaret etmek ve radyo dinlemek bir ihtiyaç olmuştur. Bu umumî musiki terbiyesinin umumî mekteplerde mi, yoksa hususi halk musiki kurslarında mı yapılacağı hususi vaziyetlere taalluk eder bir meseledir. Asıl ehemmiyetin sesli musikiye mi, aletli musikiye mi verileceği ve hangi (hafif, halk arasında yapılmış) aletlerin intihap edileceği katıyetle tetkik edilmelidir.

Şurasını da tasrih etmelidir ki: musiki ile bu filî alaka Almanyada olsun, (şimdilik yalnız başlangıçların mevcut bulunduğu) Fransada olsun, çok büyük bir teveccüe muzahhar olmaktadır.

İşin esası şuradadır: ya mektepte, ya dışarda, muayyen saatlerde haftada bir-iki defa olmak üzere münasip genç unsurlar müşterek şarkı söylemek veya çalmak için bir araya toplanır ve bu iş, mektep musiki mualliminin veya diğer ehil kimselerin idaresi altında yapılır. İdare işinde, K, nservatuvar veya musiki muallim mekteplerinin ilerlemiş talebesi de kullanılabilir ki, onlar da böylelikle talim kabiliyetlerini göstermiş olurlar. Muhtelif aletlerin bir nizam

dahilinde talimi ve bir ~~uygun~~ parça musiki tarihi, gençlerin ve halkın bu musiki ile uğraşması işini ikmal ederler ki bu da hususi musiki derslerine şiddetli bir temayülü mucip olur, ve bu yoldan da musiki terbiyesini verimli yapar. Tabii bu yoldaki mesai yalnız işe elverişli kimselerin ve lâzım olan yardım vesaitinin bulunabileceği büyükçe şehirlerde mevzuu bahiştir. İşin sahasını tesbit etmek, yolsuzlukların ve süi istimallerin önüne geçmek için bir devlet murakabası ve umumî istikametler tayini lâzımdır. Fevkalade musiki kabiliyetleri olan çocuklar ve gençler doğrudan doğruya konservatuvarlara alınabilir ve böylece de umumî ilk terbiye meslekî musikinin tahsili için mükemmel bir esas teşkil etmiş olur.

Mesleki musikinin tahsili

Müellif senelrce bu hütün memleketlerde had bir halde bulunan mesele ile uğraşmış ve bugün müterekki musikişinasların ekserisi tarafından doğru bulunmuş olan neticelere varmıştır. Yeni teşkil edilmekte olan bir musiki hayatı için, diğer memleketlerin musiki terbiye ve tahsilinde yaptıkları esaslı hataları da beraber almak bilhassa ehemmiyeti haizdir. Bunun için burada mesleki musiki tahsilinin kısa bir tenkidini yapacağız.

Bu gün orta ve garbi avrupada mer'i olan musiki tahsilinin esasları, musikide idealin "virtüöz" olduğu bir zamanda vazedilmişti. En mütemyiz mümessilleri bir çok on seneler evvel yaşamış ve tesir yapmış olan (ve kendi zamanlarında muayyen bir sanat misyonunu da icra eden) bu, bizim bu günkü asri mefhumlarımızla, hiç bir hayat hakkına malik değildir, hiç olmazsa kaide olarak malik değildir. Fakat bizim musiki hayatımızın çok zararına olarak bu nevin kıymetsiz unsurlariekseriyetle hala daha konser salonlarını ve saireyi doldurmaktadırlar. Ve konservatuvarlarımız ve yüksek mekteplerimizdeki tahsil de hemen hemen istisnasız olarak, bir cepmeli, musiki kültürü noksan teganni veya enstruman virtüözleri yetiştirmek esası üzerine kurulmuştur. (Bunda bir istisna teşkil edenler yalnız birkaç tane muallim mektebidir) Bu sahadaki itiyadın tesirleri kadar kuvvetlidir ki, başka şeylerde aydın düşünen muallimler bile bu hatayı göremiyorlar, ve bütün memleketlerde vaki olan gerilemeği sisteme değil, diğer sebeplere atfediyorlar, ki bu sebepler kısmen muhik olsalar bile hiç bir zaman mutlak değildirler. Şu aşağıdaki kıyas karakteristiktir: ehemmiyeti kabili münakaşabile olmayan, insan vücudunun inkişafı işi, akropatik esaslara değil, sportif esaslara göre yapılmaktadır. Bunlar da "musikici ile virtüöz muvazisine benzerler Sporda erişilmek istenilen şey sirk akropati değil ahenkli bir teşekkülü olan sporcudur. (Bu noktai nazar bittabi muayyen sahalarda

rekorlar vücuda getirmek ile tezat teşkil etmekte değildir) Fakat elli seneden beri olduğu gibi kalmış ve hiç değişmemiş olan musiki tedris yolları hep eskisi gibi bir taraflı tekâmül etmiş icrakârı gaye olarak alıp ^{her} cihetten tenevvür etmiş, muhtelif cepheli musikiciyi gaye edinmemektedir. Halbuki musikinin deruni mekanizmasını anlayabilecek ve onun bünyevî mahiyetini tasvir etmeğe muktedir olacak olan yalnız bu sonuncusudur. Musikişinasların ,hiç değilse ekserisinin, en mühim vazifeleri karşısında ,yani musiki antrpretasyonu ve mevzu hakimiyet hususunda bu muvaffakiyetsizlikleri bundan ileri gelmektedir. Ve yevmi işlerdeki muvaffakiyetsizlik, pişkin orkestra musikicisi, salon icrakârı ve iyi muallim bulunmaması da bundan ileri gelmektedir. Musiki her devirde büyük bir kısmı itibarile, müteaddit fertlerin veya gurupların tanzim edilmiş şekilde beraber icrayı tesir etmeleri demek olduğundan inkişafı lâzım olan kudretler ve kabiliyetler de aşağıdakilerdir: kendini nizamına sokabilmek, Münasebetleri tanıyabilmek, bundan mada büyük ve küçük toplulukları idare işini becerebilmek ... Her memleketin musiki hayatında her şeyden evvel, felâketzede ve bunun için daima gayri memnun solistlerden değil, hakiki disiplini sanatkârlardan mürekkep bir orkestraya ihtiyaç vardır. Bundan başka iyi "salon musikisi" topluluklarına (ensembles), herkesin kendi yerini doldurduğu "hafif musiki" topluluklarına ve nihayet, kendi aletlerinden gayri musikin her sahasında hiç olmazsa bir dereceye kadar malumat sahibi muallimlere ihtiyaç vardır. Bunlardan mada bir kaç tanecik, çok mütehayiz orkestra şefi ve hakiki virtüözler, (solistler) lâzımdır... Bunların da hakiki şahsiyetler olarak ele alınabilmeleri için çok cepheli olmaları lâzımdır. Bu esasa ait tafsilattan yeni muallim müesseseleri teşkili veya mevcut konservatuvarın tadili işinde nazarı dikkate alınması icap eden atideki pratik neticeler çıkarılabilir: Müteamil sistemin, yani esas ders olarak enstrüman tahsili ile buna zamimeten az veya çok nazarı mütemmim derslerin (ki bunlar hiç bir deruni ahenk mevcut olmadan zorla öğretilir) yerine musiki tedrisini aşağıdaki şekilde organik bir kuruluşu kaim olur:

Ana ders 1-Küçük ve büyük guruplarda beraber çalmak, (başlangıçtan itibaren temrin edilecek ve tedricen tamamlanacak) gurupları idare temrinleri...

Ana dersi 2: Birinci ana dersin icabatına sıkı sıkıya bağlı olmak şartile modern esaslara göre teknik-enstrumantal tahsil

Bu iki esas tedris yolu etrafında mecburi samia terbiyesi (solfej) ile nazarı ve tarihi dersler aynı şekilde sıkı sıkıya merbut olarak tekâmül kademelerini takip etmektedir ki böylece bütün tedris bağlı bir vahdet teşkil etsin. Umumi tedris de ,ki bunun vazifeleri kısmen

ayrı nevidndir, bir parça değiştirilmiş olsalar bile bunlara müşabih esaslar mer'idirler Sistemin teferruatını burada izaha imkân yoktur Bunun büyük rüçhanı hayatta amelî müzisyenler yetiştirmektir ki, bu bilhassa iptidada olan bir musiki terbiyesi için büyük bir ehem - miyeti haizdir. Sonra bugün mevcut olan müesseseler, (İstanbul Konser - vatuarı ve Ankara Musiki Muallim Mektebi, ki bunlar müellif tarafından aynelyakin görülmüş değildir.) Hangi münferit tedbir ile değiştirilip yeniden kurulabilirler, bu da söylememiz .Yalnız şu kadarını söyleyelim Bu gün türkiyede musiki terbiyesinin karargir olması her şeyden evvel bir teşkilat meselesi olup, şimdiye kadar iyi bilgi ve temiz yürekle musiki tedris ve talim etmiş olan hiç kimsenin semerelerinden mahrum edilmesine lüzum yoktur. En esaslı tedbirler, rollerin yerlerinin değiştirilmesi ve yeniden tevzii ve hiç bir işe yaramayanları müstes - na olmak üzere, imkân olduğu nisbette bütün eldeki kuvvetleri muhafaza ederek yine mümkün olduğu kadar az yeni elemanın yardımına ihtiyaç gösterilmeidir.

Musiki terbiyesinde yetişecek olan bestekârın şekli meselesi de hususi mevki haizdir. Bu tevzaat dolu ve kararsız saha yaratıcı ruhun derinliklerine temas etmektedir. Ve bu satırlarda hatta üstün körü bir şey söylemek dahi mümkün değildir.

Şu kadar işaret edelim ki, genç komponistin şimdiye kadar olduğunun aksine sıkı sıkıya ameli musiki ile bağlı olması lâzımdır. Bu şekilde hayattaki bütün ihtiyaçlara tekabül edebilir milli musikinin kurulu - şunda yardım edebilir ve avrupa musikisinde kendisine muvafık bir yer alabilir. Sonunda pek şiddetle acısı çıkan bir ihmal de tamam ~~kan - dının birakılması gibi~~ olmuş bir müzisyenin tahsilinden sonra kendi kendine birakılmış gibi bir lakaytlıktır. Bunların pek azlarında ken - dilerini ileri götürmek arzu ve imkânları mevcuttur. Ekserisi bir köşe - de sokulup kalırlar ve hatta okadar zahmetle öğrendiklerini de unutur - lar. Halbuki imtihanı vermekle öğrenmek bitmiş değildir, bilakisasil şimdi esas vazife başlar, müzisyenler musiki muallimleri için (priyodik ilerleme kursları) açarak öğrendikleri şeyi muhafaza ettirmek ve onu ilerletmek lâzımdır.

Musiki tedrisatının yükseltilerek hariç memleketlerdeki müesseseler - lere bir tahsile lüzum bırakılmaması da netice için esaslı noktalar - dan biridir. İstisnalar ancak fevkalade istidatlarda ve bunların başka memleketlerdeki ikametleri görüşlerini genişletecek ise ve birde bu - lunulan yerde mevcut olmayan bir ihtisas şubesi (meselâ opera veya mu - sikî sahnesi için çok mühim olan modern sahne dansı) seçilmiş ise haklı olabilir. Hususi muallim ve mektep musiki muallimi yetiştiren seminar - lar kurup tekâmül ettirmek işi de mühimdir. Bunlar musiki bakımından gençliğin vaziyetini ellerinde tutarlar ve bilhassa küçük yerlerde nede olsa musiki otoriteleridirler.

Muallimin tahsili pratik müzisyenlikten, nazariye ve pedagojiye daha çok önemiyet verilmesiyle ayrılır. Tatbikatta muallimin enstrüman kabiliyetinin o kadar ileri olmasına hacet yoktur, yalnız mümkün olduğu kadar fazla enstrümana aşına olmalı ve "koro"nun esasını kavramış bulunmalıdır. Bu noktalar esas itibarile, müzisyenlik etmeyen mektep muallimini kastetmektedir. Pratik müzisyen de ekser ahvalde hususi olsun, konservatuvarda olsun, ders verecektir. Bunun için müzik öğretmen müesseselerinde muallim sınıflarının bulunması şayanı tavsiyedir.

Umumi Musiki hayatı

Bu meselenin halli de, musiki tedris problemi kadar ehemmiyetlidir. Bu, yerli kıymetlerin yanında, yüksek ecnebi sanatkârları da müsamereler ve konserler için kazanabilmek imkânile müterafıktır. (Bu iş de bugün hatta birkaç sene evveline nazaran, çok kolaylaşmıştır) Çünkü yerli kıymetleri hiç bir şey beynelmilel kıymetlerle mukayese kadar kuvvetlendiremez.

Fakat herşeyden evvel mühim olan milli bir orkestra vücade getirilmesidir. Bugünkü orkestranın kudretii icraiyesi müellifce malum değildir.

(Tiyatro işlerinde de kullanılabilir) büyük bir semfoni orkestrası öyle bir vücutturki, tekâmülü ve iyileşmesi için daima çalışmak lâzım gelir.

İstanbul ve Ankarada daimi konser serileri yapmak, halkın müreffeh tabakaları ile münevver gençliği konser ve sair bu gibi müsamereler için kazanmak bu inkilabın hudutları dahilinde esas meselelerden biridir. Bu inkilap ilk zamanda müşkilata uğrasa bile, zaman ile memleketin umumi kültürü için büyük bir ehemmiyet iktisap edecektir. Çok muhtemeldirki hiç olmazsa elli, altmış kişilik olması icap eden orkestrayı ıslah ederken, nefesli bir kaç çalgı müzisyeni getirtmek icap edecektir. Telli sazlar için kâfi mevcut bulunabileceği gibi bu mevcutlar sistematik bir talim ile de terbiye edilebilirler. İcra kudreti olan bu orkestra radyo için de mutlak bir ihtiyaçtır. Radyodan ayrıca mufassalan bahsedeceğiz.

Bu konserler için malî işleri idare, orkestra azalarile solistlerin angajmanlarını deruhte edecek ve harici teferruat ile reklam işlerini tanzim edecek, "konser bürosu" şeklinde hususi bir teşkilata ihtiyaç vardır.

Umumi musiki kültürünün yükseltilmesi için bir veya bir kaç muhtelif koroya vücup vardır. (Muallim mekteplerinde) koro şefi yetiştirmek istikbalin vazifesidir. Bundan mada, merkezi bir "devlet musiki kütüpha-

nesi"yaratmak düşünülebilir.Mevcut veya bundan sonra tedarik edilecek olan olan notalar ve musiki kitapları bir noktada toplanmalı ve buradan idare olunmalıdır.Bu şekilde umumun menfaatinin bir hayli tasarrufta bulunmuş ve fertlerle münferit teşkilatların muktedir olabileceklerinden fazla şeyler tedarik edilmiş olur."Musiki tedkikatı" için de merkezi bir kütüphane lâzımdır.Burada bütün eski halk musikisinin ve sairenin kayıtları ve planları hıfzedilebilir.

Musiki inkilabı herkesten evvel devletin vazifesidir.Fakat devletin tek başına bütün yükü yüklenmesine lüzum yoktur.Çünkü muayyen vazifelerin ifası hem şehirlere hem de hususi birliklere havale olunabilir.Biraz mühimce şehirler büyük masraflar yapmadan küçük müzik birlikleri ve nefesli orkestralar vücutte getirmeği derpiş edebilirler ve bunlar umumi meydanlarda,halk bayramlarında,ve diğer vesilelerde ortaya çıkarak"hafif müzik"yapmak suretiyle halkın musiki zevkini yükseltebilirler.Korolar tesis etmek,solist konserleri ve saire tertip etmek için en iyisi hususi birlikler teşkil etmektir.Fakat bu yeni müziğe karşı alaka kökleştiği zaman istikbalde yapılacak bir iştir.

Bir bakış

Bir milletin musiki hayatının inkişafı,enerji ile tatbik edildiği takdirde,bir dereceye kadar da o milletin kültür tarihinin dönüm noktasını teşkil eder.Bu,bilhassa modern türkiye için,"milletlerin konserinde"beraber sesini yükseltmek hakkını istediği zaman,ehemmiyeti haizdir.Musiki bakımından kısa zaman evveline kadar eski ve müteamim an'anelere bağlı kalmış olan bir kavmin bakış istikametinin esaslı kısımlarının değiştirilmesi başlı başına bir meseledir.lâzım olan müzikli ve sanatkarane atmosferin yaratılması uzun zaman ile hallonulacak bir vazifedir ve bir çok amillere ve bunlar arasında iktisadi amillere bağlıdır.Bir zamanlar yeni türkiyenin bugün bulunduğu vaziyette bulunmuş olan Macaristan ile bu vadide öğretici bir mukayese pek cazip olur.Macaristan aşağı yukarı 80 sene evvel garbi Avrupa kültürüne iltihak etti.Musiki bakımından ,güzelce bir halk musikisinden başka hiç bir şey getirmedi.İlk on senelerde,pohpohlanan ve yanlış kullanılan millî karakter yüzünden yalnız kıymetsiz şeyler ortaya çıkarılabilir.(Bugün bir parça otokritik ile bunlardan içtinap etmek zor değildir)zaman geçtikçe ve diğer memleketlere daha sıkı bağlanıp onlarla kültür mübadelesi yaptıkça Macaristan avrupanın kültür birliğinde mühim bir mevki aldı.İlk zamanlarda bittabi geri atılmış olan deruni hususiyetler meydana çıktı ve bugün devrimizin en büyük iki bestekarı olan Bartok ve Kodlay doğrudan doğruya macar hususiyetini

garp avrupası tekniğine bağlamak suretiyle bugün kendilerine bütün dünyanın göstermekte olduğu itibara muzahher olmuşlardır. Filhakika bu bestekarların eserlerinde avamı eleman pek manevileştirilmiş ve süblime edilmiş bir şekilde görünmektedir.

Bu izahat ile tahrik edilmek istenen inkilabın tatbiki iptidada büyük meblağlara vabestetedir. Ve bunun geliri geliri şimdilik yalnız manevi olacaktır. Bu kültürel yükleri taşımak için yeni mali menba- ların ne suretle bulunabileceği bunu takip ve radyodan bahseden fasılda gösterilecektir.

Radyo

Umumi şeyler

Radyo, ehemmiyeti sanat hudutlarını çok aşmakla beraber musiki terbiyesiyle sıkı bir surette alâkadardır. Alman radyosunda uzun müd- det beraber çalışmış ve İngiliz B.B.C.sini de sık sık ziyaret etmiş bir adam sıfatıyla müellifin bu vadide de çok büyük malumatı vardır

Devlet noktai nazarından bakılınca radyonun halk üzerinde üç tür- lü tesiri vardır:

- 1-Devlet siyasetine ait tesir.
- 2-Bütün kategorilerdeki vatandaşların entelektüel ve
- 3-Kültürel terbiyeler...

Birinci nokta üzerinde, siyasetle alakadar olmadığı için, müellif bir şey söyleyecek değildir. halk üzerinde devletin istediği şekilde daimi bir tesir icrası lâzım olduğu aşikârdır. Bu bilhassa köyler için lâzımdır, çünkü buralarda fertler , şehirlerin zıddına olarak, millî hayatın nabız vuruşunu pek az hissederler.

İkinci, yani entelektüel ve şuurlu terbiyeye gelince , burada mevzu bahis olan her neviden konferanslar; sorgu ; cevap şeklinde diyaloglar radyo piyesleri (edebi neviden değil) lisan ve fen dersleri , ziraî ve sıhhi tavsiyeler vesaire ... Bu şekle "halk yüksek mektebi olarak radyo" tabiri konulmuştur. Yalnız dikkat edilecek nokta şudur: mevzuun intihabı ve icrası ve aynı zamanda konferansın verilmiş tarzı ile, radyoda güç kaçınılabilen lisan monotonluğu azaltılmalıdır.

Basit dinleyiciler için çok heyecanlı bir şey de "radyo mektup kutusu" dur. Burada muayyen günlerde , tahriren gelen tekliflere herkesi alâkadar eden şeyler olduğu takdirde cevap verilir. Alelumum dinleyi- cileri arzu ve tekliflerini almak şeklinde müsbet bir beraber çalış- maya çekmek, daima büyük ehemmiyeti haizdir. Zaten bugün yapılan tec- rübelere göre radyonun tesirinin matbuatinkinden büyük olduğundan

şüphe edilemez. Bu bilhassa köylüsü çok olan ve izole vaziyette yaşayan memleketlerde böyledir. Bu münasebetle aktüalite kısmının yani her neviden umumi hadiseler ve spor vukuatına dair radyo istihbaratının çok ehemmiyeti vardır. Seyyar mikrofon radyonun en enteresan istimal sahalarından biridir. ve büyük mikyasta tatbik edilmektedir.

Üçüncü yani kültür -sanat sahası: burada her şeyden evvel musiki müsamereleri, edebi radyo piyesleri ve karışık eğlence akşamları vardır. Bu büyük saha, müzik propagandası için en iyi vesileyi vermektedir. Yalnız konserler değil, aynı zamanda çalınan dair kolay davranabilecek konferanslar ve izahlarla bu iş yapılır. Radyonun umumî musiki hayatını sekteye uğrattığının tamamen yanlış bir düşünce olduğunu bilhassa işaret ederim. Radyonun kolaylığı sayesinde bir çok büyük küdeler, hiç veya pek az fırsatla musiki dinlemek imkânı bulabilen ve bunun için ona yabancı kalan insanlar yeni sanata karşı alaka duyarlar. Sanata karşı uyanan bu yeni alaka bu insanları ilk fırsatta doğrudan doğruya konserlere sevkeder. Çünkü basit insanlar yalnız dinlemek değil, aynı zamanda görmek de isterler. Millî orkestra için radyo okadar geniş bir faaliyet sahasıdır ki bu musiki teşekkülünün büyütülmesi için bütün sebepler hatta materyel sebepler mevcuttur. Bütün neşriyatın yüzde 50-60 nın musikiye ait olması vaziyetin icabındandır.

Radyo teşkilatının teferrüatı

Müellif maalesef Türkiye radyosunun vaziyeti hakkında kat'î malumat edinmemiştir. Yalnız gazete haberlerine nazaran göndericilerin faaliyetinin memnuniyet verici olmadığı inlaşılmaktadır. Aşağıdaki izahat alelumum radyonun ana meselelerinden bahsetmektedir, ki bunlar her memlekette aynı şekilde kabili münakaşadır.

Teknik

Radyonun müessir olması için birinci şart, aşağıdaki amillerden tereküp eden teknik bir faaliyet kabiliyetidir:

1-Effektive Ausstrahlung .Coğrafya bakımından, Türkiye Cumhuriyeti mintakası için, hakiki gönderme kuvveti asgari 50 kolovat olan iki mürsileye ihtiyaç vardır. Mamafih gayri müsait alma vaziyetlerinde mahalli aralık (Realis) istasyonlar tesis edilmelidirler. Zira radyonun taammümünün birinci şartı, bütün neşriyatı bütün memlekette ucuz ahize makinalarıyla duyabilmektir.

2-Neşriyatın tatlılığı için lâzım olan şey, taşıyıcı mevceler (Tragermelle)nin ve sabit bir "modulation"ı ve fading'e mani olacak tertibatıdır.

3-Akustik cihetten kusursuz mürsile odaları inşası veya mevcut odaların bu şekilde tadili de fevkalade mühihtir. Yeni bir mürsile

binası yapılması düşünül­düğü takdirde bunun umumi konserler için de salonları bulunması göz önünde tutulmalıdır. Bu bir araya toplama müsamereleri doğrudan doğruya nakletmeği kolaylaştırır. Ve başkaca da faydaları olur. İşte tiyatro ve konser salonlarıyla Newyorktaki "radiocity"

4-Hususi radyo kabloları döşemek ve böylece memleketin her tarafından ve komşu hükümetlerden kusursuz nakiller yapabilmek gelecek zamanlara ait bir iş­tir. Bu kabloların döşenmesi çok pahalı ve aynı zamanda aralık istasyonlar meselesi ile alâkadar olduğundan şimdilik mevcut telefon kablolarıyla nakliyat yapmak ile iktifa ve gayri kabili içtinap bozukluklara tahammül olunacaktır.

5-Rulü mevce intihabı .Türkiyenin de bu hususta Luzern planı ile bağılı olduğunu tahmin ediyorum. Fakat göz önünde tutmalıdır ki, Yunanistan ve Bulgaristanda yeni ve kuvvetli istasyonlar yapıldığı için radyo neşretme vaziyeti çok değişmiştir. Önümüzdeki beynelmilel U.İ.R. konferansı için teklifler şimdiden hazırlanmalıdır.

6-Bundan başka hiç olmazsa istasyonlardan birinde ecnebi telsiz neşriyatın naklen verilmesi için tertibat ve inşaatta bulunulması meselesi de çok mühimdir. Bu tertibatın yardımıyla uzaklardan gelen kıymetli neşriyat , meselâ Salzburg veya Bayreuth deki (fevkalade galalar-festspaele) veya Pariste hatta deniz aşırı yerlerdeki müsamereler alınır.

Organizasyon

Radyonun yeniden teşkilinde şu imkânlar mevzuubahsi olabilir:

1-Ankara ve İstanbuldaki iki istasyonun ipka ve ikmali, bu takdirde istasyonların vazifeleri ayrılmalı ve meselâ birine büyük orkestra diğerine konferanslar ve küçük müsamereler vesaire tahsis edilmelidir. Tabii her iki istasyonda birbirlerinden bütün mühim neşriyatı alacaklardır. Zira aynı zamanda iki program ile çifte neşriyat yapmağa ihtiyaç olmasa gerektir.

2-Bir istasyonun esas mürsile olarak ikmali ve diğerinin mahalli bir tesir mintakası ve mahdut vazife ile ipkası.

3-İngilizler gibi tamamen mahalli bir merkezileştirme yapmak. Bu bazan yanyana iki ayrı neşriyat yapmağa da mani değildir.

Bu üç imkândan hangisinin tercih edileceği meselesi vaziyetin teferüatına ve hükümetin arzularına müteallik bir şeydir. Fakat her hal ve kalde bir tek büro ve idare kurmağa ve böylece iki istasyon arasında her zararlı rekabetin ve her faydasız "çift çalışmanın" önüne geçmek lâzımdır.

İdare aşağı yukarı şu şekilde kurulabilir:

1-Umumi idare ki, müdürlerden, devair mümessillerinden, adli müşavirden ve ilh. idareler eder ve programların umumi hatalarını , onların tanzimi

II- Her birine mes'ul bir şube müdürü bulunan ayrı daireler:

1- Fen Mühendisliği şubesi.

a- Mürsile teknisiyeni, b- ses ustası

2- Konferans, edebiyat, mektep radyosu şubesi.

3- Musiki şubesi

a- orkestra şefi ve orkestra, b- gramofon plakları

4- Aktüalite şubesi

a- Muhabir ve spor muhabiri. b- istihbarat.

5- Radyo gazetesi

Bu şema Almanyada pek az evveline kadar mevcut olan ve çok mükemmel işlemiş bulunan şekle istinat ederek hazırlanmıştır. Bu aslı idare makinesine bütün alakadar muhitlerin mümessillerinden mürekkep bir "müşavir heyet" ilave etmek ~~aynı~~ şayanı tavsiyedir. Bunlar her sahada muharrik tesirler icra ederler. Bu müşavir heyet aynı zamanda her mıntakada ve halkın her tabakasında radyoya alâka uyanmasına ve bunun kuvvetlenmesine çalışacaktır. Bu heyet fahri veya muayyen tazminat mukabili olarak çalışır.

...ali kısım

Radyo her memlekette, ister devlet tarafından, ister hususi olarak işletilsin senevi büyük kârlar bırakır, bunun meselâ Macarista ve Yugoslavya gibi küçük ve az faaliyette bulunan memleketlerde de böyle olduğu bittecrübe sabittir. Bir kere tesis masrafları yapıldıktan sonra, vakifane bir idare ile işletme ve amortisman masrafları çıktıktan sonra (vergiler) dahil, yine zikre şayan bir meblağ kalır ki bu da başka yollarda, meselâ kültür yollarında kullanılabilir. Doğrudan doğruya ticari bir gözle bakacak olursak radyo istikbali en açık teşebbüslerden biridir, çünkü büyük kütleye teveccüh etmektedir. Filhakika radyo her yerde, devlet hazinesi veya hususi şirketler için bir "sağmal inek" tir. Radyosu her cihetten kifayetsiz olan Fransada bile devlet her sene mühim mevlağlar kalmaktadır. Almanya ve İngilteredeki milyonlarca kazançtan bahsetmeğe bile lüzum yoktur.

Kaideten radyo devlet inhisarındadır. Fakat devlet, inhisarın kullanılmasını hususi bir guruba tefviz edebilir. Bunu muayyen bedel mukabilinde ve kontrol hakkı baki kalmak üzere yapar. Fakat aynı zamanda hususi gurupla devlet muhtelit bir iktisadî teşekkül halinde birleşebilirler.

Diğer ufak ihtimalleri bir tarafa bırakırsak, radyonun geliri

dinleyiciler tarafından verilen aidat ile radyo reklamları için alınan paralardır. Aşağıda bu iki menbadan gelen varidatı takviye ve devamlı surette yükseltmek için bazı imkânları göstereceğiz.

Aidat

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 058. 95/3

Müşabih seviyedeki diğer memleketlerin bu vadideki rakamlarına bakarak, türkiyedeki dinleyici miktarı ilk seneler için 100000 tahmin edilebilir. Bu yüzde 5/6 demektir (Yugoslavyada mesela yüze ikidir) Dinleyici kazanmak için şu tedbirler alanabilir.

1-Gazeteler, konferanslar, ilanlar vasıtasıyla bilhassa şehirlerde kuvvetli ve devamlı bir propaganda .Halkın zengin tabakaları için radyo dinleyicisi olmak bir şeref vazifesi olmalıdır.

2-İtibarlı şahsiyetlerin reisliği altında mahallî dinleyici birlikleri kurmak. Bunlar radyonun taammümü için çalışmalıdırlar.

3-Ahizeli otomobillerle propaganda seyahatları yapmak, Bu otomobiller aynı zamanda seyyar birer "radyo sergisi" halinde konabilir. (Pek az) bir bedel mukabilinde radyo makinesi satıcısı beraber gelebilir. Bu tedbir bilhassa küçük şehirler ve köyler için faydalıdır.

4-Fakir halk tabakaları, bilhassa köyler, hükümet tarafından sistematik surette radyonun kıymeti hakkında tenvir edilmelidirler. Fertlerin teker teker ahize satın alamayacak vaziyette olduğu yerlerde birleşik dinleyici gurupları teşekkülü mümkündür. Müşterek satın alınan makine belediye dairesinde veya belediye reisinin evinde kahvelerde ve diğer umumi yerlerde bulunur.

5-Dinleme aidatı taksit ile alınabilir. Aidatı posta müvezzi veya memurları vasıtasıyla almak daha munasip olur. Basit halkı daima ürkün her türlü formaliteden içtinap olunmalıdır.

6-Müşterek tipte ucuz bir halk ahize makinesinin propagandası, ihtimal, devletin garantisi ile, iyi iş çıkaran bir fabrikaya büyük bir seri basit ahize makineleri sipariş etmek mümkün olabilir. Ayrıca bir kâr hesap edilerek bilhassa ucuz bir satış fiyatı elde etmek de mümkündür.

7-Ucuz makinelerle yedek kısımlardan Gümrüğün kaldırılması lüks makinelerdeki gümrüğün azaltılması. Mademki şimdilik dahili bir sanayi himaye edilmemektedir, fiyatları gümrük ile yükseltmenin verdiği zarar, buradan alınan hasılatla nisbet edilemeyecek kadar çoktur.

"adyo reklamı hiç değilse gazete reklamı kadar tesirlidir. Mamafih bunların her ikisi birbirlerini ikmal etmektedirler. Radyo reklamlarının büyük bir ruhanı, onun mahirane bir şekilde örtülerek neşriyatın levhasını bozmadan görünmez bir halde sokulabilmeisir. Dahili menfaatler zarara uğramadığı müddetçe ecnebi reklamlar da yapılabilir. Bu ticari bakımdan da faydalı olur." adyo reklamının aşağıdaki şekilleri düşünülebilir:

1-"kadın saati", "ev işleri hocası" falan gibi, sabah saatleri neşriyatı tertip ederek bunlarda muayyen eşyaya, elbiseye yiyeceğe ve sairereye dair kısa tavsiyelerde bulunmak. Bu gibi reklamların bedeli, küçükce tüccarların da istifade edebileceği kadar mutedil olmalıdır.

2-Gramofon pilakları reklamı, yeni çıkmış plakları çalarak bunların markasını ve bayini söylemek. Bunlara mukabil plak tüccarı normal neşriyatla lüzumu olan plakları temin eder.

3-Daha büyük şeylerde: tavsiyeyi bir diyalog veya bir radyo piyesi halinde dokmak. Fakat burada asıl maksat açığa vurulmamalıdır.

4-Dahili mensucat vesaire sanayiini propaganda etmek için, büyük fabrikalara dair ücretli reportajlar.

5-Büyük müesseseler, bankalar vesaire hususi sanat müesseselerinin masraflarını tekabül ederler. Buna dair söylenen sözlerde ve izahatta bu müteşebbisin ismi zikrolunur. Tabii burada gayet büyük ve mahdut müesseseler mevzuu bahistir. Reklam şubesi kurmak işi kendi başına bir mesai sahası olduğu ve tecrübe tüccarların müşterek çalışmasına ihtiyaç arzettiği için teşkilat itibarile radyo müdürleriyle münasebeti olan ayrı bir radyo reklam şirketi kurmak tavsiyeye şayandır.

Son söz

Biz bu tafsilatımızla asıl mevzuumuz olan türk musikisinin kuruluşu ve tekamülü meselesinden her halde çok uzaklaştık. Müellifin maksadı musikinin tekamülü için umumi istikametler vermek fakat aynı zamanda vücutte gelecek olan yüklerin yeni varidat menbaları ile nasıl telâfi edileceğini veya hafifletileceğini göstermektir. Nerede iyi organize edilmiş bir radyo varsa bu radyo orada maddeten ve manen musiki hayatının esas desteği olmuştur. Bundan başka radyo milli musiki hayatının işlerini ve muvaffakiyetlerini dışarıda da tamim ve neşretmek için iyi vasıtaadır, çünkü bu mevceler hiç bir devlet hududunda tevkif edilmemektedirler. Bu mevcelerin vardıdığı yerler, ki bazan binlerce kilometredir bir memleket ve onun kültür, için bir propaganda sahasıdır; zira yabancı memleketteki dinleyici bile kendisine en iyi ve en enteresan şeyleri veren istasyonu açar. Mübadele neşriyatı ve yabancı dillerde neşriyat her memleketin kültürel perestijini

yükseltecek en iyi vasıtalaradır.

Türkiye halkının vasatı musiki kabiliyeti muhakkak ki, arkalarında uzun bir anana taşıyan milletlerin kabiliyetlerinden aşağı değildir. Meselâ yalnız sistematik bir terbiye ve tesir meselesidir. Hem halka, hem musiki mesleğinde olanlara yapılacak bir terbiye ve tesir.

Türkiyenin (ki belki bu umumi intihabat devrinde yegâne suut yapan devlettir) siyasi ve iktisadi "Condolidation" u onun gözle görülebilir bir zamanda komşu devletler için kuvvetli bir cazibesi olan bir kültür merkezi haline de gelebileceğini gösteren en iyi huccettir.

Bu satırları yazdığımız esnada türkiye reisi cumhuru Gazi Mustafa Kemal hazretlerinin halkın musiki terbiyesi sahasında esaslı inkılaplar hazırladığı yolunda haberler geldi. Bir devlet reisinin muökinin halkın hayatında oynadığı mühim rolü görüp ona göre hareket etmesi ilk defa vaki olmaktadır. Bunun için, hangi milletten olursa olsa olsunlar, bütün sanatkârlar ona teşekkür borçludurlar.

Lico Amar

9.12.37

1934-1935 den yilinde
Devlet Musiki ve Tiyatro Akademisi'nin
ana çizgileri

Bugün yurttaki Musiki kültürü veren tek devlet müessesesi Ankara Musiki Muallim Mektebidir. Musiki Muallim Mektebi, Musiki ihtiyaglarımız arasinda yalnız musiki öğreticisine olan ihtiyacimizi karşılamakta, Musiki öğreticisi ise bu müessesede ancak umumî bir musiki kültürü almaktadır. Halbuki Cumhuriyetin Musiki öğreticisi yanında bilhassa (bestekar ve aydın galıcı, okuyucu ve uynayıcıya ihtiyacı vardır. Bunlar içinde faraza yalnız okuyucu ve oynayıcı yetiştiren bir mektep açmak yalnız bir kısım memleket ihtiyacını tatmin eder. Memleket her türlü musiki ihtiyacını temin edecek, bütün musiki ihtisas şubelerini havi bir müesseseye muhtaçtır. Bu müessesenin titri'ya (Devlet Musiki Konservatuvarı) veya (Devlet Musiki ve tiyatro akademisi) dir. Heyetimiz Akademi tabirini tercih etmektedir.

Musiki muallimi yetiştiren bu günkü müessese musiki muallimine ihtiyag olduğu müddetçe faaliyette bulunmak üzere Akademinin diğer şubeleri arasında ömrü muvakkat bir şube, bir (musiki pedagojisi şubesi) haline geçecektir. Şu halde Akademi tahakkuk ettiği gün musiki muallim mektebi (Akademi)dahilinde inhilâl ve Akademinin (musiki pedagojisi şubesi) haline inkılap edecektir.

Bu değişme Musiki Muallim Mektebini bugünkü anormal vaziyetten kurtaracaktır. Musiki Muallim mektebinde ayrı ayrı Musiki istidatlarını haiz olan Türk çocukları muhtelif istidatlarına bakılmaksızın zorla musiki hocası yapılmaktadırlar. Akademi Türk çocuğunu bu vaziyetten kurtararak onu istidadının istediği bölüme alacaktır. Her türlü musiki ve tiyatro kabiliyetlerinin kademide muhtaç oldukları kucak, layik oldukları yetiştirme, büyüme muhit ve fırsatını bulacaklardır.

Bu vaziyet ve ihtiyag karşısında (Türkiye Devlet Musiki ve Tiyatro Akademisi) ni kanunlaştırmak için ya (25/6/1934) tarih ve (2541) numaralı kanunun tadili veya bir yenisini çıkarmak icabedecektir.

(Devlet Musiki ve Tiyatro Akademisi Bölümleri)

Müessese, ilk, orta ve yüksek kısımları ihtiva etmek üzere üç kısımdan mürekkeptir. Talebesi muhtelittir, Devlet tarafından iage ve ibate edilir. Akademi talebesine aylık münasip bir ücret verilir. Mezun talebe taahhüt ve mükellefiyet altına alınır.

a) İlk kısım : İki senedir, Bu kısma ilk mektebin dört ve beşinci sınıf talebeleri imtihanla kabul olunur. Bu iki sınıflık mektep müessesenin adeta bir tatbikat mektebidir. Aynı zamanda ilk tahsillerine devam eden talebeye bu kısımda piyano, keman ve Viyolonsel enstrümanlarından biri verilir.

İlk kısım açmaktan maksat musiki terbiyesine mümkün olduğu kadar erken bağlamaktır. Bazı musiki mesleklerine, faraza keman, Piyano gibi çalıcı mesleklere küçük yaştan başlamak icabeder, kulak terbiyesi küçükten bağliyan bir terbiyedir. İlk kısım açmanın diğer bir sebebi de, orta için yetişmiş talebe bulunmamak endişesidir. Mektep musiki terbiyesinin birinci gerçevesi olan ilk mektepte çocuklarımızın nasıl bir musiki terbiyesi aldıkları meydandadır. Binaenaleyh Akademinin orta kısmına istenilen miktar ve geraitte talebe bulmak güç olduğundan, hususi terbiyelerle yetiştirilen talebe de matlup geraiti haiz bulunmadığından bu talebeyi bizzat yetiştirmek mecburiyeti vardır. İlk kısmın nihayetinde muvaffak olamayan, ortaya geçmek liyakatinde bulunmayan talebe devletin diğer leyli müesseselerinden birine nakolunur.

b) Orta kısım: İhtisas şubelerinin ayrıldığı esas bölümdür. Orta kısmın ilk senesi; hariçten imtihanla alınan enstrüman talebesi için bir yoklama sınıfı halindedir. Sene nihayetinde yapılan imtihanda muvaffak olamayan talebe ileri sınıflara devam edemez.

Akademinin orta kısmında enstrüman, musiki pedagojisi ve bale şubeleri talebesine aynı zamanda mutedil bir orta ve lise tahsili verilir. Bu itibarla Akademinin orta kısmı adeta bir musiki jimnazıdır. Bu kısım gerek memleket dahilindeki yüksek kısma ve gerek Avrupa konservatuvarlarının yüksek kısımlarına talebe yetiştirir.

Akademi orta kısım bölümleri

- 1- Telli ve üfleli enstrümanlar, piyano, Harp, org ve bateri bölümü.
- 2- Teganni ve opera bölümü.
- 3- Dram bölümü
- 4- Bale bölümü
- 5- Bestekârlık bölümü
- 6- Şeflik bölümü
- 7- Musiki pedagojisi bölümü.

Enstrüman Bölümü

İlk kısımda keman, piyano, ve viyolonsel çalan talebe bu bölümde yedi sene tahsillerine devam ederler. Kontrabas, ağız enstrümanları (tahta ve maden) Akademinin orta kısmında başlar ve yedi sene devam eder. Org için talebe orta kısmın beşinci sınıfından itibaren piyano talebesi arasından seçilir. Harp yalnız orta kısımda yedi sene. Bateri : Tüba ve ikinci trombon gibi enstrümanlar çalanlar ilâve olarak iki sene bateri çalarlar.

Teganni ve Opera bölümü

Tahsil müddeti yedi senedir. Bu kısma kız talebe on yedi, erkek talebe 18 yaşından itibaren alınır. Azami yaş hududu kadında yirmi beş erkekte otuzdur. Giriş şartı orta mektep mezunu olmak güzel sese iyi kulağa malik bulunmaktır. (Fevkalâde istidatlı yağlı talebenin vaziyeti imtihan komisyonunun kararile tesbit olunur.

Opera: Akademinin beşinci sınıfından itibaren solostik iktidarı haiz olanlar son üç sene zarfında opera sınıfına devam ederler. Bunlar ya sahne istidatlarına göre, (opera mugannisi) veya yalnız (konser mugannisi) olurlar. Dördüncü sene sonunda solost olamayacakları anlaşılanlar diğer gubelerden birine naklolunurlar. Bu bölümde muallimin göstereceği namzetler imtinanda muvaffak oldukları takdirde bir sınıf atkayabilirler.

Dram Bölümü

Tahsil müddeti beş senedir. Lise mezunu olmak şarttır.

Bale Bölümü

İlk kısımda bağlar yedi sene devam eder.

Kompozisyon Bölümü

Tahsil müddeti 7-8 senedir. Genel kültür şartı orta mektep mezunu olmaaktır

Şeflik Bölümü

Kompozisyon sınıfının son iki senesinde müsait talebe şeflik sınıfına devam ederler. Bu talebe şeflik diploması alabilmek için yüksek şeflik bölümünü bitirmek mecburiyetindedir.

Musiki Pedagojisi Bölümü

Bu şube musiki muallimi ihtiyacı hissedildiği müddetçe faaliyette bulunur.

İki tip musiki muallimi yetiştirir:

- 1- İlk mektep seyyar musiki muallimi
- 2- Orta mektep musiki muallimi

İlk mektep musiki muallimi : İlk mekteplerde seyyar musiki muallimliği teşkiline ihtiyag ve zaruret vardır. Mevcut muallim mektepleri maalesef toplu tedrisi tamamille başaramacak unsurlar yetiştirememektedirler. Bunun neticesi olarak ilk mekteplerde musiki tedrisatı layikile yapılamamaktadır. Halbuki her terbiye gibi musiki terbiyesinin de birinci şerhvesi ilk mekteptir. Sınıf muallimliği için her türlü şerhaiti haiz unsurlar yetiştiremeyen memleketlerde dâduğu gibi bizde de ilk mekteplerde - hiç olmazsa büyük şehirlerde- seyyar musiki muallimliği ihdası zarurîdir. İlk muallim mektebi mezunları arasından musiki istidatlı ve konkuru kazanacak olanlar bu şubede iki senelik bir talim terbiyeden sonra ilk mekteplere seyyar musiki muallimi olurlar.

Orta mektep musiki muallimi : İlk kısmı bitiren talebe arasından bestekâ muayyen bir nisbet dahilinde musiki pedagojisi için seçilen talebe

Akademnin orta kısmında yedi sene kendilerine ait dersler görürler.
Ve orta mektep musiki muallimi olurlar.

İlk muallim mektebi mezunlarından iki sene hususi musiki pedagojisi bölümünde okumuş ve en aşağı iki sene ilk mektep musiki hocalığı yapmış olan muallimler orta mektep musiki hocası olmak istedikleri takdirde esas musiki pedagojisi kısmının son iki sınıfına imtihanla alınırlar, diğerleri seviyesinde mektebi bitirip orta mektep musiki muallimi olurlar.

c) Yüksek kısım

İki, en çok üç sene devam eder. Yüksek piyano, keman, Viyolonsel sınıflarının, yüksek kompozisyon ve şeflik, yüksek teganni sınıfını ve (müzikolojisi) şubelerini havidir. Orta kısmı bitiren talebe/veya orta kısım derecesinde imtihan verebilen talipler yüksek kısma kabul olunurlar. Bu kısım, içindeki (Müzikolojisi) bölümü hariç, bilhassa merkezi Avrupa, faraza Viyana, Prag Konservatuarlarının yüksek kısımlarına muadildir. Müzikolojisi bölümü: Avrupa Felsefe Fakülteleri dahilindeki Müzikolojisi şubelerinin muadilidir. Muayyen bir musiki seviyesi gösteren lise mezunları dahi her hangi bir Fakülte müdavimi gibi bu şubeye devam edebilirler, lisans ve doktora yapabilirler.

Akademnin muhtelif sınıflarına hariçten talip olanlar imtihanlarda gösterdikleri kabiliyetlere ve kültür seviyelerine göre layık oldukları sınıflara kabul olunurlar. Gerek orta ve gerek yüksek kısım keman, Viyolonsel, Piyano, org, kompozisyon, şeflik, teganni ve opera bölümleri mezunlarından Hükümetin açacağı konkurları kazananlar Avrupaya tahsile gönderilir.

Ünvanlılar:

Halil Beşî, Cevdet Memleket, Cezmi, Husein Ferit,
Necil Kâzım, Abdullah Şevket, Ali Cemal, Cemal Beşî,

1934 - 1935 ders yılı.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI

Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü

Sayı : .....

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059.95/5

Ankara : / / 1935

Özel : .....

17/3/1936

ORKESTRA - NİZAMNAMESİ

-1-

Orkestranın sanat bakımından idaresi, idari işlerden tamamen ayrıdır.

-2-

Orkestranın müzik Direktörü, tam manasiyle bir sanat şefidir. Bu şef, konser ve provaları idare ve şef vekilleriyle, muvakkaten konser idare etmek üzere gelen misafir şeflerin nasıl ve ne gibi konser ve provalar yapacaklarını tayin eder. Orkestrada vazife taksimi yani konserlere ve bu konserlere ait provalara, hangi müzisyenlerin iştirak etmesi lazımgeldiği şef tarafından tesbit edilir. Prova müddetleri şefin takdirine bağlıdır. Satın alınacak nota ve enstrümanlar hakkın da, Kültür Bakanlığının tasvibine arz edilmek şartıyla, Orkestra şefi hüküm verir. Bu itibarla sanat şefi, orkestranın bütçe vaziyetiyle her zaman alakadardır.

-3-

Enstrüman, yedek parça ve nota siparişi, yalnız idare Direktörünün tasdikiyle yapılır. Şimdiye kadar her hangi bir siparişin ancak dört imza ile yapılabilmesinden dolayı vukua gelen müşkülât, bertaraf edilmiştir. Bu hususta icap eden vesaik idare Direktörü tarafından imza edildikten sonra, sipariş muamelesi sanat şefi tarafından intaç edilir.

-4-

Sanat işleri şefine vekâlet etmek üzere, ikinci bir Orkestra Şefi tayin edilir.

-5-

İdare işleri Direktörü; Müzik Direktörü tarafından sırf sanat bakımından hazırlanan plan, ve verilen emirlere hiç bir suretle itiraz hakkına malik değildir. Her iki şef arasındaki anlaşmazlıklar Bakanlıkça hal edilir .

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI

Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü

Sayı : .....

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059.95/5

Ankara : / / 1935

Özet: .....

-6-

Orkestrada; Avrupa Orkestralarında da olduğu gibi, Müzik Direktörünün icabında istişare edebileceği bir Orkestra idare Heyeti vardır. Bu idare Heyeti, Orkestranın 3 Türk ve 2 Avrupalı azasından mürekkeptir. İdare Heyeti her sene büyük tatilden sonra Kültür Bakanlığı tarafından yeniden intihap ve tayin olunur. Eski idare Heyeti azaları, yeni idare Heyetine intihap edilebilirler.

-7-

İdare Heyeti, Müzik Direktörüne her nevi sanat meselelerinde ve hattâ Orkestranın vazife taksimine taalluk eden işlerinde yardım eder. İdare Heyeti; Orkestra azalarının, konser ve prova tertibine, Orkestraya iştirak edecek müzisyenlerin miktarına, program tesbitine, maaşa, disipline ve mezuniyete dair olan arzularıyla, kısaca : Orkestranın dahili faaliyetinden mütevellit her hususu, Müzik Direktörüne bildirmek vazifesiyle mükelleftir. Orkestra idare Heyeti itiraz hakkına malik değildir.

-8-

Orkestra müzisyeni; Orkestra vezai fiyle alâkadar her nevi arzu ve şikâyetini, evvelâ Orkestra idare Heyetine anlatır ve idare Heyeti bu hususta istişareden sonra, hüküm istihsalî zımında keyfiyeti Şefe arzeder. Her hangi bir mesele hakkında kat'î bir karar verilemediği takdirde, idare işleri Direktörünün de reyine müracaat edilir. Bu suretle de müphem kalan bazı noktalar Vekaletçe hal edilir. Her Orkestra Müzisyeninin, sanata taalluk etmeyen işlerde mercii, doğrudan doğruya idare işleri Direktörlüğüdür.

-9-

Sekizinci madde ahkâmına riayet etmemek şiddetli cezayı müstelzendir. Cezalar Müzik Direktörünün müracaatı üzerine, idare Direktörü tarafından tesbit edilir.

-10-

Bir müzisyen, Orkestra haricindeki musiki müsamerelerine ve toplantılara iştirak etmek istediği takdirde, Müzik Direktörlüğünden müsaade almak mecburiyetindedir.

-11-

Müzik Direktörü tarafından yapılması istenen ve Orkestra İdare Heyeti tarafından da tasvip edilen emirlere, tekmil Orkestra müzisi-

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI

Yüksek Öğretim Genel Direktörlüğü

Sayı : .....

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-95/5

Ankara : / / 1935

Özet: .....

yenlerinden, her ne suretle olursa olsun samimî bir itaat beklenir. Açık veya kapalı muhalefet, tahrik, temadî eden gecikmeler, hatalı çalışmakta bililtizam ısrar, kasdî ihmâller, meslekdaşların sanat kabiliyetleri hakkında kötü hükümler, ve bilhassa bütün bir Orkestra faaliyetini haleldar edecek hadiseler, cezayı müstelzendir. Bir müzisyenin; kafi derecede çalışmamasından veyahut yukarıda sayılan kabahatlerden dolayı Orkestradan çıkarılması hususunda, Müzik Direktörü ile Orkestra İdare Heyeti mutabık kaldığı takdirde, keyfiyet Vekâlete teklif edilir.

-12-

Müzisyenlerin; Orkestranın veya münferit Orkestra azalarının çalışma ve mesaisine dair haricte tahriri veya şifahi beyanatta bulunmaları kat'iyen memnudur.

-13-

Bütün Orkestrayı ve yahut Orkestranın bazı müzisyenlerini vazife bakımından alâkadar eden işlerden dolayı ayrıca emirler verilir. Orkestrada vazife taksimi; her hafta başında, Orkestra azalarının toplanma odasına asılacak ilanlar ile bildirilir. Bütün müzisyenler vazife taksimini vakit ve zamanında görmek ve okumakla mükellefdirler. Hizmet listelerini okumamaktan mütevellit ihmaller, affedilmeyen alâkasızlık telakki edileceği cihetle, cezayı müstelzendir.

-14-

Orkestra azaları, kendilerine tevdi edilen ve Devlete ait olan Enstrümanlara ihtimam ve itina hususunda şahsen mesuldürler. Enstrümanların vaziyeti, muayyen zamanlarda tertip edilen listelerde tesbit edilecektir. Enstrümanlarda, hatalı ve yahut alâkasız kullanmaktan mütevellit zararlardan müzisyenler mes'uldürler.

Okulun açılma tarihi:1925-926

Müzik Öğretmen Okulu ilk açıldığı vakit şimdi orkestra üyelerinin çalıştığı binada tedrisat yapılmıştır.Bu bina 2 kat ve 12 odadan müteşekkil eski sistem ve kerpiçtendir.

Bahçe dahilinde ayrıca iki kat 5 odalı yine kerpiç bir bina kızlar yatakhanesi olarak kullanılmış bilâhare o bina yıkılarak yerine şimdiki okul binası ilâvesi olan 15 odalı müzik çalışma ve ayrıca modern çamaşırhane ütühane ve hademe odasını ihtiva eden kısım yapılarak bir koridorla asıl binaya bitiştirilmiştir.

Bahçe haricindeki iki kat altı odalı ahşap tekkede de erkekler yatakhanesi varmış .Şimdiki Direktör evi olan 4 odalı kerpiç evde de idare memurları otururlarmış.

929 senesi şimdiki yeni bina yapılarak hem tedrisat ve hem de erkek ve kız yatakhaneleri Direktör yarıdirektörler ve diğer idare memurlarına ait odaların ihtiva eden ,ayrıca konser salonu bulunan modern muntazam bina yapılmıştır.Eski kızlar yatakhanesi yerine yapılan yukarıda yazılı ilâve bu bina yapıldıktan 4 sene sonra yaptırılmıştır.

937-938 senesi bahçeye 19 odadan müteşekkil müzik odalarını havi bina yapılmıştır.Bu senede asıl okul binasının sokağa bakan tarasa kısmına 3 adet okuma odası yapılmıştır.

925-936 senesine kadar okul talebeleri mevcudu:

Sınıf	Talebe		yekûn	Umumî yekûn	Senesi
Namzet	Kız	erkek			
I	-	33	33	33	925-926
		5	5	5	
				38 yekûn	
Namzet		20	20	20	926-927
I		33	33	33	
II		7	7	7	
				60 yekûn	
I	22	2	24	24	927-928
II	2	15	17	17	
III		24	24	24	
IV		6	6	6	
				71 yekûn	
I	14	14	28	28	928-929
II	14	4	18	18	
III	I	21	22	22	
IV		16	16	16	
V		6	6	6	
				90	929-930 senesine ait kayid yok.

Sınıf	Talebe	Yekûn	Umumî yekûn	senesi
Namzet	Kız	Erkek		
I	7	22	29	
II	8	20	28	
III	8	10	18	930-931
IV	5	2	7	
V	1	14	<u>15</u>	
			97 yekûn	
I	17	32	49	
II	10	18	28	
III	8	17	25	
IV	8	9	17	
V	5	2	<u>7</u>	931-932
			126 yekûn	
I	17	15	32	
II	9	25	34	
III	6	14	20	
IV	6	10	16	
V	8	9	17	932-933
VI	5	2	<u>7</u>	
			126 yekûn	
I	26	20	46	
II	15	17	32	
III	6	17	23	
IV	1	9	10	
V	8	7	15	933-934
VI	3	9	<u>12</u>	
			138 yekûn	
I	22	10	32	
II	17	12	29	
III	11	17	28	934-935
IV	5	17	22	
V	2	10	12	
VI	8	7	<u>15</u>	
			138 yekûn	
I	19	20	39	
II	19	7	26	
III	12	14	26	935-936
IV	11	19	30	
V	4	12	16	
VI	2	10	<u>12</u>	
			149 yekûn	

Şan dersi alacak talebelerin ders saati çizelgesi

Gün	Öğleden evvel		Öğleden sonra		
Pazartesi	9 ¹ / ₂ 12.20	I. Ders	II. ders	III. ders	
	45 Melâhat / 4 Muazzez / 11 İhsan 14 Belkis 80 Müeyyet 122 Şükriye / 110 Efzan 89 Sulbiye 96 Vasfiye 98 Seniha / 39 Nusret / 42 Sabahattin / 71 Hüsnü 83 Regat 2 Cahit / 10 Azmi	/ 167 Mesude / 8 Ruhi	/ 150 Mukbil / 143 Süleyman	48 Rabia 166 Hatice	
Salı		28 Şadiye	7 Dündar 12 Tahsin		
Perşembe	59 Naciye / 64 Muazzez 84 Nermin 88 Deyyan 116 Şadüman 43 Sabri 47 Sait / 91 Efdal / 93 Esat 101 Yusuf / 107 Saim	167 Mesude 8 Ruhi	150 Mukbil 143 Süleyman	/ 48 Rabia 166 Hatice	
	99 Müzehher 115 Ayşe 24 Ferihan 18 Barbaros 54 Yunus 104 Mehmet 113 Neşet 118 Nihat		23 Rifat 94 Hikmet	/ 29 Mediha 105 Mualla	

Şan dersi alacak talebelerin ders saati çizelgesi

Gün	Öğleden evvel		Öğleden sonra		
	9 ¹ / ₂	12.20	I. Ders	II. ders	III. ders
Pazartesi	45 Melâhat 4 Muazzez 11 İhsan 14 Belkis 80 Müeyyet 122 Şükriye 110 Efzan 89 Sulbiye 96 Vasfiye 98 Seniha 39 Nusret 42 Sabahattin 71 Hüsnü 83 Reşat 2 Cahit 10 Azmi		167 Mesude 8 Ruhi	150 Mukbil 143 Süleyman	48 Rabia 166 Hatice
Salı			28 Şadiye	7 Dündar 12 Tahsin	
Perşembe	59 Naciye 64 Muazzez 84 Nermin 88 Deyyan 116 Şacıman 43 Sabri 47 Sait 91 Efdal 93 Esat 101 Yusuf 107 Saim		167 Mesude 8 Ruhi	150 Mukbil 143 Süleyman	48 Rabia 166 Hatice
	99 Müzehher 115 Ayşe 24 Ferihan 18 Barbaros 54 Yunus 104 Mehmet 113 Neşet 118 Nihat			23 Rifat 94 Hikmet	29 Mediha 105 Mualla

Özet;

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-95/7

Yüce Reisicummuğ ?
Büyük Şefim, *Sayın* arkadaşlarım;
1941 yılının 3 Haziranı, Atatürk inkilabının insanlığa kazandırdığı hakkiki medeniyet kıymetlerinden birinin gerçekleştiğini istikbale nakledecek tarihtir.

Son asır içinde bizden önce gelenlerin Türk sanatı için gördükleri rüya, bu tarihte tahakkuk ediyor; o itibarla 3 *Temmuz* 1941, emelle ve dilekle dolu bir devrenin sonudur. Fakat bu tarih, aynı zamanda gelecek nesiller nazarında, ~~.....~~ vazifesini başarmış insanların gönüllerinde duyabilecekleri kuruculuk saadetini ifade edecektir. Onun için 3 *Temmuz* 1941; hayırlı, şerefli ve Türk milletinin medeniyet yolunda nelere kudretli olduğunu isbat edici bir başlangıç tarihtir.

Cumhuriyet rejimi, bu başarıyı nasıl elde etti? Bu nokta üstünde durmak, fanî şahıslara muvaffakiyet hissesi dağıtmak için değil, bizden sonra bizim yerlerimizi alacak olan nesillere, nasıl çalışırlar ve nasıl hareket ederlerse muvaffak olurlar; onu göstermek içindir. Günlük iş *br* yapmayı istemeyip, Milletlerinin ebediyetlere saplanacak hayatını yüreklerinde yaşatanlar böyle yapmak mecburiyetindedirler. Biz, yalnız hale değil, kendimizi, bilhassa istikbale hesap vermekle mükellef saymaktayız.

Arkadaşlarım,

Şimdi içinde bulunduğunuz Devlet Konservatuvarının ilk çekirdeği, 1924-1925 ders yılında bu binanın hemen yakınındaki küçük *ev* evlerde kurulan Musiki Muallim Mektebidir. Bundan önceki geçmiş yıllarda ve devirlerde Devletin bu mevzua esaslı bir surette el koyduğunu bilseydim, Devlet Konservatuvarının doğuşuna oradan baş

lardım. Musiki Muallim Mektebi, hemen on seneye yakın bir zaman Okullarımıza müzik Öğretmeni yetiştirmeye çalıştı. On sene kadar sonra yeni bir ihtiyaç kendini şiddetle hissettirmişti. O zaman Maarif Vekili olan Hikmet Bayur, Musiki Muallim Mektebi, Riyaseti-cümhur Filarmonik Orkestrası ve temsil şubesinden mürekkep bir Akademinin kurulmasını temin etmek üzere bir kanun hazırladı ki bunun adı, "Millî Musiki ve Temsil Akademisi" nin teşkilât kanunudur. Büyük Millet Meclisinde kabulü tarihi, 25 Haziran 1934 tür. Bu kanunun birinci maddesinde ülkü ve amaç şöyle ifade edilmiştir: "A.- Memlekette ilmi esaslar dahilinde millî musikiyi işlemek, yükseltmek ve yaymak B.- Sahne temsilinin her şubesinden ehliyetli unsurlar yetiştirmek C.-Musiki Muallimi yetiştirmek."

Bu amaca varmak için alınmış olan tedbirler کافی değildir.; netekim talebenin bu şubeye nasıl alınacağı, ne kadar okuyacağı, öğretim esasları, kanuna girecek şekilde fikir olarak olgunlaşmış bir halde bulunmuyordu. Bunun içindir ki aynı yılın Hazirandan sonraki aylarında Hikmet Bayur'u takip ederek vazife alan Maarif Vekilimiz Abidin Özmen, bu eksik cihetleri tesbit etmek üzere Türk mütehassıslarından mürekkep bir kongre topladı. Bunun içinden ayrılan sekiz türk müzikçisinin hazırladığı raporda "Türkiye Musiki ve Tiyatro Akademisi" nin ana çizgileri tesbit edildi. Bu rapor, memleketin her türlü musiki ihtiyacını temin edecek müzik ihtisas şubelerini havi bir müessesenin kurulması teklifini ileri sürüyordu. Bundan başka musiki ve temsil sanatlarıyla plaştik sanatların, o zamana kadar muhtelif tedrisat daireleri tarafından idare edilmeyip kendine has bir mercie raprı düşünülmişti. Rapor, müzik şubesi hakkında fikir vermekle beraber temsil işleri için hemen hemen sâkit

bu

vaziyette idi. Onun için birinci kısım arzu edilir şekilde sistem-
lenemedi; ancak ikinci kısım 10 Haziran 1935 tarihinde Büyük Mil-
let Meclisince kabul edilen teşkilât kanununda Güzel Sanatlar,
Ar Genel Direktörlüğü adıyla Maarif Vekâleti içerisinde müstakil
bir mercie nail oldu. Mesele bitmiş değil. Bu işin bilmediğimiz
 tarafları çoktu. İşler ve şahıslar hakkında türlü görüşler, tür-
lü telakkiler vardı. Tamamiyle yeni bir teşkilât isteyen ve kanu-
nı mevzuaların mücerret mefhumlarını tahakkuk ettirecek ana fikir
ve teşebbüslere muhtaç olan bu işi başarmak için, Maarif Vekilliği,
Avrupadan mütehassıs getirtmeye karar verdi. Yine aynı Vekil arka-
daşımızın zamanında Berlin Yüksek Müzik Okulunun Kompozisyon Profesö-
rü Paul Hindemit, Türkiye'de müzik kültürünün kurulması işlerinde
Maarif Vekilliğinin müşaviri olarak tetkiklerde bulunmak ve bu ça-
lışmaların neticesinde tafsilatlı bir rapor vermek üzere bir ay
için Ankara'ya davet edildi. Berlin'de imzalanan mukavelenin tarihi,
27. Mart. 1935 tir. Hindemit, 1935 Nisan, 1936 Mart, 1937 ilkteşrin
 aylarında Ankara'da bulunmuş ve memleketimizde müzik hayatının
 kurulması için müteaddit raporlar vermiştir. Sahne işleri için de
 Profesör Carl Ebert, 1935 senesinde opera ve umumî sahne meselele-
 ri üzerinde görüşmek üzere 10 gün için Türkiye'ye gelmişti. Profe-
 sör bilahara 1936 Şubatında ve İkinciteşrininde tekrar memleketi-
 mizde bulunmuştur. Gerek Profesör Hindemit, gerek Profesör Carl
 Ebert, büyük bir hüsnüniyetle ve sahip oldukları yüksek bilgi ve
 tecrübeyle bu müessesenin esaslı bir surette kurulup tam verimli
 olarak yürütmesi için bütün varlıklarını vermiş olmakla beraber
 ancak bir sene içerisinde bir veya iki ay memleketimize gelebildik-
 leri için, kendi tavsiyelerini yakından takip edemiyorlardı.

burada

Muhterem selefim Saffet Arıkan'ın bu davada sarfettiği emekleri şükranla anarım. Bütün bunları sizlere şunun için arz ediyorum ki olup bittikten sonra basit gibi görünen ve şurası burası kolayca tenkit edilen işler ne mütekasif yorgunlukların, ne güçlüklerin ve ne gönül üzüntülerinin mahsulüdürler; bunu iyi bilmeli.

Müessinemizin tarihine devam edelim:

Profesör Carl Ebert'in devamlı surette sahne işlerinin başına geçebilmesi, ancak 1939 *yılında* mümkün oldu. Müzik işleri organize edilmiş bulunduğu için opera ve sahne üzerinde duyduğumuz rehberlik ihtiyacı bu sahada artık mevcut değildi. 1936 ilkteşrininde temsil şubesi için açılan imtihana çok az istekli çıktığı için tekrar kabul imtihanı yapmak mecburiyetinde kalan bu müessese, artık bir sanat şahsiyeti olmak üzere teşekkül etmeye başlıyor ve *1939 da* bol bol talip bulabiliyorduk. 1934 senesinde çıkmış olan kanundan sonra geçen beş senelik devre içerisinde bu kanunun maksat ve gayeyi ifade etmemekte bulunduğu ve teşkilatı tam olarak göstermediği *ni nazara alarak* *loji* anlaşılacak yeni ve ihtiyaçlara uygun bir kanun hazırladık.

Bu kanunla, hatta ismi üstünde tereddütler iğhar edilen bu müessesenin adı konuluyor ve teşkilatı tesbit edilmiş bulunuyordu.

Büyük Millet Meclisinde esaslı münakaşaları celbeden bu kanunla Devlet Konservatuvarı, nasıl talebe alınacağına kadar, ana yasa-sını kurmuş demektir. Hemen ifade ediyim ki aradan geçen bir yıldan pek az *fazla* bir zamana rağmen, müessesenin bizi memnun eden inkişafı, yeni bazı kanuni hükümler almaya *Vekillişimiz* *bu* icbar edecek hale gelmiştir.

Bu değişmeyi bir kararsızlık değil, canlı bir varlığın büyümesi ve bilhassa çabuk büyümesi manasına almalıdır. Yoksa ne koyduğumuz prensiplerden küçük bir fedakarlık, ne tatbik ettiğimiz usullerden

ufak bir inhiraf yoktur.

Arkadaşlarım; Bugün Devlet Konservatuvarıyla, Şefleri ve azaları bize iftihar verecek, tekemmül etmiş bir orkestra ve verimli çalışan bir temsil şubesi ve her ikisinin mezcinden doğan bir operamız vardır diyebiliriz. Devlet Konservatuvarımız, başta en büyüğümüz ve Şefimiz olduğu halde milletimizin gözünde ve kulağında ve memleket meydanında imtihan vermektedir. Milletimizin büyük alakası, alkış ve sevgisi; başladığımız işte muvaffak olduğumuzun ve olacağımızın delili olduğu kadar teşvikçisidir de .

Gözden uzak tutulmamasını bilhassa istirham ederim ki insanlığın en müthiş savaşlarından birini yaptığı böyle bir devirde ve harp yangınının dumanları ve kızılıklarının göklerimize vurduğu böyle bir zamanda, tiyatro temsilleriyle, operayla meşgul olmamız, Güzel Sanat davasına nasıl ciddi bir mana verdiğimiz tarihe geçecek kadar kuvvetli burhanı telekki edilmelidir. Biz Tiyatro ve opera şeklindeki temsil sanatını, bir medeniyet meselesi halinde alıyoruz. Onun içindir ki aziz memleketimizin her vaziyette müdafası için, her türlü fedakarlığı yapmakla uğraştığımız şu anlarda, sanatın bu şubesindeki inşa^{na} safı/da, onu durdurmak değil, bilakis yürütüşüne hız vererek, devam ediyoruz.

Birgün bizim gibi bütün insanlığın idrak edeceğine inanmış bulunduğumuz Türk hümanizmasının yepyeni bir safhası, Devlet Konservatuvarının bağrından doğmaktadır. Türk Hümanizması, beşer eserine istisnasız kıymet veren, ona zamanda ve mekânda hudut tanımayan hür bir anlayış ve duyustur. Hangi milletten olursa olsun, insanlığa yeni bir düşünüş, yeni bir duyuş getiren her esere bizim yüreklerimizin besleyeceği his, ancak saygı ve hayranlıktır.

Biz bu saygı ve hayranlık duygumuzu nazarı bir bakışla değil, yaparak ve yaşayarak, kendimizin kılarak ifade ediyoruz. ~~Sanede oynayan, teganni eden sanatkarlarımızla beraber oynuyoruz ve beraber teganni ediyoruz. Hakki vaziyetimiz, onun için bitaraf bir müsahitlik değildir, onların zaferi bizim zaferimiz oluyor~~

Müellif bizden olmayabilir, bestekâr başka milletten olabilir. Fakat o **S**özleri ve sesleri anlayan ve canlandıran biziz. Onun için Devlet Konservatuvarının temsil ettiği piyesler, oynadığı operalar bizindir, Türktür ve millidir. Bizden olacak müellif ve bestekâr da ancak bu yoldan yetişecektir. Ömründe bir kere bile, **ananelerinin** kurulduğu memleketlerden hiç birinde, bir tek opera seyretmemiş olan evlatlarımızın, doğru bir rehberlikle nihayet üç dört sene içerisinde edindikleri zafer derecesi, yalnız onların bu sahadaki başarılarını değil, Türk Milletinin medeniyetin her cephesinde ne kudretli bir istidadın sahibi olduğunu göstermektedir. Bundan daha millî, daha öz, nasıl bir hayat tecellisi olabilir? //

Çok kereler Avrupa'nın türlü memleketlerinde yaşayarak bu nevi eserlerin dünyanın en yüksek temsil müesseselerinde sahneye konduğunu görenler gördüm ki mesela **Butterfyl**'ın temiz Türk kızı münessilini seyrederken gözleri yaşardı. Niçin? Sanat hayatının daha başlangıcında bulunan bu ve diğer genç sanatkarlardan çok daha kuvvetlilerini görmüş oldukları halde, gözkapaklarından akışını durduramadıkları yaşları ^{sevinç} **de** bir rüyanın hakikat olduğuna şahit oldukları için. ~~...~~

sanatkarının Türk kızının sesi, sahnenin önünü çevreleyen duvarları aştı. Bir zamanlar kuş uçmaz, kervan geçmez diyarlardan olan en uzak Türk köylerine ulaştı. Sanmasınlar ki bu Türk çocuklarının kendi

Kendi türkülerine benzemez bir eda ile söyledikleri musiki eserine
o köylüler kulaklarını tıkadılar. Hakikat bunun tam zıddıdır.
Türkte^m gelen her güzel şey, Türk için kendinindir. Türk çocuk-
larının ağzından, yine türkçe olarak gönüllerine çarpan bu ses
dalgaları, her medeni temasa idrakini açık tutan her seviyedeki
Türk için bir bahar rüzgârı oldu.

Biz, yarınların insanlarıyız. ^EEmeklerimizi, bilgi ve duygula-
rımızı, yaptığımız bütün işleri, bizden sonra geleceklere bir miras
değil, bir vasiyet olarak terkediyoruz. Aziz Millî Şefimizin
"Biz sabırlıyız!" derken gözlerinde parlayan ışıkların, ne kadar
uzak istikballere ^Kaktığını, yanı başında dinlerken bütün ruhumla
gördüm diyebilirim. Türk milleti, bu günde beşer medeniyetinin
aradığı ve muhtaç olduğu bir tarakki unsurudur. Fakat yarın, daha
çok aranacağız ve bize daha çok ihtiyaç duyacaklar.

Genç sanatkarlar,

Son sözlerim, sizindir: Cumhuriyetin ve inkilabın ölmeyen
kurucusu Atatürk^{le}, onun ideal arkadaşı ve yeni Türk medeniyetinin
Büyük mübeşşiri İsmet İnönü, sizin böyle bir müessese içinde yeti-
şip varolmanızın ilk ^{ve Kutsal} sebepleridir; buna, her şeyden önce inanınız.
Bu hakikate imanınız derecesinde, mustakbel hayatınızda muvaffak
olacaksınız. Sanat hayatınız, ancak fazilet ve ibda hayatı olma-
lıdır. Sanattaki muvaffakiyetlerinizle, bütün dünyanın büyük saydı-
ğı insanları, Türk Milletinin zeka ve vicdanına ses olarak, söz
olarak ve hayat olarak, ^{lezo}siz sindireceksiniz. Bu sahadaki sanat
dehasıyla Türk milletinin yaratıcı dehası, sizin vasitanızla
temas edecektir. Vazifeniz büyük, ^eşerfli, fakat güçtür. Hususî haya-
tınızı iyi tanzim ettiğiniz nisbette, sanat hayatınız düzgün gide-

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ

Güzel San'atlar Umum Müdürlüğü

Sayı: .....

TDV/SAM
Kütüphanesi Arşivi
No 058-95/7

Ankara, / 194

-8-

Özet;

daima

Ekir. Rehberiniz, iyilik ve güzellik; işiniz yaratmak olmalıdır. Sizi, Türk Devlet Konservatuvarının ilk mezunları olarak selamlarım. Aziz şefimin, müzik ve temsil şubesinden ilk defa çıkan sizlere lüt-fettikleri armağanlar, onları vereceğim arkadaşlarınızın şahsında, hepiniz için bir iltifat ve bir teşvik nişanesi olmalıdır. Sizlerin Türk evlatları olarak yüreklerinizde ve unutmayan hafızalarınızda, bu tarihî günün nasıl devam edeceğini biliyorum. Hepinize canımdan ve yüreğimden gelen sevgileri, muvaffakiyet dileklerini veririm.

Konservatuvar

Bez parca

Dobrišman

Purol Dty